

T. C.
GENELKURMAY ASKERİ TARİH VE STRATEJİK
ETÜT BAŞKANLIĞI TÜRK ASKER
BÜYÜKLERİ VE ZAFERLERİ
SERİ NO : 9

GENELKURMAY ATASE BAŞKANLIĞI KÜTÜPHANESİ

NIĞBOLU MEYDAN MUHAREBESİ
VE

YILDIRIM BAYEZİT

Gnkur. ATASE ve Dent.

Bşk. Kütüphanesi

Kayıt No : 023458

Yer No : 21/1196/1

Kopya No : 3

Geliş Tarihi: 6.3.1985

GNKUR. HARP TARİHİ BŞK.
KÜTÜPHANESİ

Giriş Tarihi : 6.3.1985

Kayıt No. : Tarih : 1196/1

ANKARA
GNKUR. BASIMEVİ
1984

Demirbaş: 00005872

956.101511

TUR

1986

L.3

DEMİRBAS

REV

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

DEMİRBAS

YILDIRIM BAYEZİT
(1361–9 Mart 1403)

ORIGINAL: 10/10/19
(COPIES: 10/10/19)

Ö N S Ö Z

Orta Asya'dan batıya doğru göç eden Türk topluluklarından Anadolu'ya gelen bir boy, Türklüğün kendine özgü niteliklerini kullanarak kendini göstermiş, gerektiğinde savaşmış, varlığını korumuş, burada bir yurt edinmiş, çalışmış, gelişmiş, saygınlık kazanmıştır. İçlerinden yetişen beyler, liderler, komutanlar yönetiminde küçük bir Uç Beyliği'nden bir devlet ve bir imparatorluk yaratmışlardır. Bu beylerin dördüncü sırasında yer alan Yıldırım Bayezit'in Osmanlı, dolayısıyla Türk tarihinde padişah, lider, komutan, yönetici ve kahraman olarak seçkin bir yeri vardır.

Niğbolu Meydan Muharebesi ise, Yıldırım Bayezit'in Niğbolu Kalesi'nin surları üzerinde yükselen ve tarih yaşadıkça değerini, erişilmezliğini koruyacak olan bir zafer anıdır.

Niğbolu Meydan Muharebesi ve Yıldırım Bayezit konusunda, yerli ve yabancı yazarlarca, birçok kitaplar yayımlanmıştır. Ancak; bunların çoğunda tarafsız kalmadığı, tek yönlü övgü veya yergi yolu tutulduğu, gerçekler dı-

şına çıkıldığı görülmektedir. Kimisinde de olayın sadece anlatımı ve özet tarihçesinin verilmesiyle yetinilmiştir.

Bu kitapta ise, muharebenin cereyan tarzı, sonucu etkileyen öğelerin uygulanışı, bey ve komutanların özyapıları, beceri ve yetenekleri hakkında gerçekçi ve belgesel değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

Eserin hazırlanmasında, yerli ve yabancı ana kaynak niteliğindeki eserlerden yararlanılmıştır.

Kitap, Em. Top. Alb. Hüseyin KABASAKAL tarafından hazırlanmış; ATASE Başkanlığı'nın yetkili kurullarınca incelenmiştir.

Ramiz ERTEM

Hv. Korgeneral

As. T. ve Str. E. Bşk.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NIĞBOLU MEYDAN

MUHAREBESİNDEN ÖNCE

SİYASİ VE ASKERİ DURUM

ANADOLU BEYLİKLERİ, BİZANS

VE RUMELİ ÜZERİNE YAPILAN

HAREKÂT

1. Savaş Hazırlıkları	14
2. Karaman Seferi	16
3. Rumeli Harekâtı	17
4. İstanbul'un Kuşatılması	17
5. Yeniden Anadolu Harekâtı	20

İKİNCİ BÖLÜM

NIĞBOLU MEYDAN

MUHAREBESİ

1. Niğbolu Meydan Muharebesi'nin Nedenleri	23
---	----

2. Osmanlılara Karşı Haçlı Bağlaşması	26
3. Haçlı Ordusunun Oluşması	28
4. Niğbolu'ya Hareket	31
5. Yıldırım Bayezit'in Hareketi ...	37
6. İki Taraf Ordularının Kuvveti ve Nitelikleri	39
7. Tarafların Harekât Planları ...	42
8. Tarafların Harekât Planları Üzerinde Düşünceler	45
9. Niğbolu ve Niğbolu Muharebe Sahasının Özellikleri	47
10. Tarafların Muharebe Hazırlıkları ve Düzenleri	49
11. Tarafların Muharebe Hazırlıkları ve Planları Hakkında Düşünceler	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NIĞBOLU MEYDAN

MUHAREBESİNİN EVRELERİ

A. HAREKÂTIN BİRİNCİ EVRESİ	59
B. HAREKÂTIN İKİNCİ EVRESİ	67

C. HAREKÂTIN SONU	71
D. NİĞBOLU MEYDAN MUHAREBESİ'NDE HAÇLILARIN YENİLGİSİNE, TÜRKLERİN YENGİSİNE NEDEN OLAN ETKENLER VE ALINACAK DERSLER	75
E. NİĞBOLU ZAFERİ'NİN OSMANLI TARİHİ'NDEKİ YERİ	78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NİĞBOLU ZAFERİ'NDEN SONRA SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER

A. İSTANBUL'UN KUŞATILMASI	84
B. ANADOLU BEYLİKLERİNE UYGULANAN HAREKETLER	
1. Karaman Seferi	86
2. Samsun Seferi	86
3. Sivas Seferi	87
4. Malatya Seferi	87
YARARLANILAN KAYNAKLAR	89

HARİTA VE KROKİLER

1. Harita : 1 Yıldırım Bayezit'in Yönetimi
Aldığı Tarihte Osmanlı Devleti'nin Durumu
2. Harita : 2 Yıldırım Bayezit Dönemi (1389-1402) Osmanlı Devleti'nin Sınırları
3. Kroki : 1 Tarafların Muharebe Düzeni
4. Kroki : 2 Harekâtın Birinci Evresi
5. Kroki : 3 Harekâtın Birinci Evresi Devamı
6. Kroki : 4 Harekâtın İkinci Evresi

G İ R İ Ş

Osmanlı Devleti'ni kuran Türkler, Oğuzların kuvvet, kudret anlamına gelen Kayı boyundandır. Kayılar, Cengiz istilası nedeniyle Maveraünnehir'den göç etmiş, Anadolu'ya gelmişlerdir.

Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaeddin (1219-1236), başlarında Ertuğrul Bey'in bulunduğu Kayılara, Ankara güneybatısında, Karacadağ ve yöresini yurt olarak vermiştir. Kayılar, bir süre sonra Sakarya bölgesine doğru yayılmış, Söğüt ve Domaniç Yaylası'na yerleşmişlerdir. Söğüt'ü başkent yapmış, Selçuklu Sultanı'na bağlı kalmışlardır.

1281'de Ertuğrul Bey'in ölümü üzerine oğlu Osman Bey (1258-1326), Kayıların başına geçmiştir. Bu dönemde Selçuklu Devleti zayıflamış, İlhanlılar, Anadolu'yu ellerine geçirmişlerdir. Selçukluların bu sarsıntılı döneminden yararlanarak, uçlardaki Türkmen beyleri bağımsızlık kazanmaya başlamışlardır. Bu arada Osman Bey de bağımsızlığını elde etmiş, Osmanlı Devleti'ni kurmuştur. (1299)

Osmanlı Devleti, coğrafi koşullar, Bizans'a yakınlığı, beylerinin akılcı, güvenilir yöntemleri sayesinde, kuruluşundan itibaren kısa süre içinde güçlenmiştir. Bir yandan diğer Anadolu beylikleri ile bir yandan da, daha çok Bizans Devleti ile savaşarak, Anadolu'da Türk birliğinin sağlanmasına çalışmıştır. [1]

Osman Bey, bağımsızlığını ilan ettiği sırada Bizans İmparatorluğu çok zayıf ve küçülmüş durumdaydı. Kent ve kasabaları, Tekfur denilen derebeylerinin eline geçmişti. Bunlar, zalim, sorumsuz, soyguncu, güvenilmez yöneticilerdi. Halk, bunların zulüm ve baskısından yakınmaktaydı. İmparatorluk içinde ayaklanmalar, ihtilaller, din ve mezhep kavgaları eksik olmuyordu. Osman Bey, bu durumdan yararlanarak Bizans şehirlerini ele geçirmeye başladı. Bu arada Karacahisar, İnegöl, Yarhisar, Bilecik ve Mudurnu gibi kasabalar alındı.

Bu dönemde savaşlar, daha çok dinsel ve ekonomik amaçlara dayanıyordu. Osman Bey, uçlarda bulunan Ahi dervişlerinden [*] ve öteki

[1] UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; Osmanlı Tarihi, c. I, Ankara, 4. Baskı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1967, s. 97-103.

[*] Ahi Derviş: Dine dayalı ekonomik bir topluluğun şeyhi (başı).

tarikât büyüklerinden de yararlanmıştı. Nitekim, Ahi Şeyhi Edebalî'nin kızıyla evlenerek Beylik'e güvence sağlamıştı. [2]

Bizanslılarla sürdürülen savaşlarla İzmit, İznik, Bursa gibi Bizans şehir ve kasabaları da, Osmanlı sınırları içine alındı. Osman Bey, Bursa'nın fethi (1326) sırasında öldü. Osman Beyden sonra yönetimi alan Orhan Bey (1324-1362) zamanında Osmanlı-Bizans ilişkileri daha da gelişti; Kocaeli Yarımadası'nda fetihler sürdürüldü.

Osmanlı ilerleyişini durdurmak için Pelakanon (şimdiki Maltepe) denilen yerde, Orhan Bey'in karşısına çıkan III. Andronikos, Türk kuvvetlerine yenildi (1330). İznik ve İzmit kaleleri Osmanlılara teslim edildi. 1341'de III. Andronikos'un ölümünden sonra Bizans'ta taht kavgaları başladı. İmparatorluğunu ilan eden Kantakuzinos, kızı Teodora'yı Orhan Bey'e vererek ondan yardım istedi Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa komutasında Rumeli'ye gönderdiği 20.000 kişilik kuvvet, Rum kuvvetleriyle birlikte Selânik'e saldıran Sırp Kralı Duşan'ı oradan uzaklaştırdı.

Bu yardımın karşılığında Gelibolu'daki Çimpe Kalesi ve Gelibolu, Osmanlılara verildi (1353).

[2] a. g. e.; s. 105.

Böylece, Rumeli'ye geçmiş olan Türk kuvvetleri, Edirne'ye kadar Trakya topraklarını istila ettiler. Orhan Bey'in ölümünden sonra I. Murat (Hüdavendigâr), padişah oldu (1362). [3]

I. Murat'ın saltanatı süresince Âhi Ayaklanması (1362), Bizanslılarla muharebeler, Edirne'nin fethi (1363), Sırp Sındığı'nda bir Haçlı Ordusu'nun imhası (1364), yukarı Bulgaristan'ın alınması, Edirne'nin Osmanlı başkenti yapılması (1365), [4] Makedonya ve Sırbistan'da fetihler, Karamanoğlu ayaklanmalarının bastırılması gibi çok önemli olaylar geçmiştir. Ancak; bunlardan daha önemli olan, Hırvat, Leh, Ulah, Macar ve tüm Balkan kral ve prenslerinin birlikte oluşturdıkları yeni bir Haçlı Ordusu'na karşı yapılan Birinci Kosova Meydan Muharebesi ve zaferin kazanılmasıdır. Bu sırada I. Murat bir Sırp, Şehzade Korkut da devlet erkânı tarafından katledilmiş, Yıldırım Bayezit padişah olmuştur. (20 Haziran 1389). [5]

Genç Osmanlı Devleti'nin buraya kadar özetlenen gelişmesinde, Anadolu'da Türk birliğinin kurulması ve Balkanlara yerleşme gibi

[3] a. g. e.; s. 159.

[4] a. g. e.; s. 163, 168, 170.

[5] a. g. e.; s. 520.

başarılar sağlanırken, bilinçli bir güdüm uygulanarak, ele geçirilen topraklara Anadolu'dan getirilen Türk göçmenleri yerleştirilmiş, bu topraklarda Tımar ve Zeamet [*] düzeni kurulmuş; idari, iktisadi, mali, askeri önlemler alınmıştır. Hazine, vergi sistemi, yargı teşkilatı sistemleri, acemi ve Yeniçeri ocakları v.b. kurulmuş, gelişmede bu uygulamaların büyük payı olmuştur.

Osmanlılar, ilk yayılma eylemlerine başladıkları günlerden beri karşılığın çıkan tüm fırsatlardan yararlanmayı bilmişlerdir. İşgal edilen topraklardaki toplumlarla iyi geçinme, kaynaşma ve uyum sağlamaya özen göstermişlerdir. Bu toplumların ulusal, sosyal, dinsel, ruhsal sorunlarına akılcı çözümler getirmişler, din ve vicdan özgürlüklerine saygı göstermişlerdir. Adil, sevecen, anlayışlı, koruyucu, destekleyici bir politika uygulamışlardır. Devlete ait mülklerde, vakıf haline getirilen topraklarda, sosyal yardım, bilimsel eğitim sağlayan kurumlar oluşturarak, ülkenin uygar, bayındır bir duruma getirilmesini gerçekleştirmişlerdir.

[*] Fethedilen topraklardan geliri 3.000-20.000 akçeye kadar olana Tımar denir, savaşta yararlılık gösterenlere verilirdi. Geliri, 20.000-100.000 akçe olana Zeamet denirdi. Kadı, Subaşı ve büyük devlet memurlarına verilirdi. Geliri, 100.000 akçeden çok olana Has denir; Padişah ve vezirlere verilirdi.

Bu yöntemler sayesinde Türk yayılması karşısında yerli halk ürkmemiş, kaygılanmamış, çok yerde kendi istekleriyle Türk himayesine sığınmışlardır.

Osmanlı yayılmasının en önemli niteliği, bu hareketin rastgele, gelip geçici önlemler, yağmacılık veya çapulculuk şeklinde değil, yurt edinme ve sürekli yerleşim amacı güden, bilinçli bir yerleşme düşüncesine dayalı olarak uygulanmış olmasıdır. Osmanlılar, Türk ırkının öz yapısını bozmadıkları sürece başarılı olmuşlardır. Kurdukları devlet de taklitten öte, kendine özgü niteliği ile sağlam temellere dayanan güçlü bir kuruluş olmuştur. Böylelikle Yıldırım Bayezit, sınırları doğuda Kızılırmak, güneyde Bergama-Simav-Isparta-Beyşehir, batıda, Selânik, Manastır, Sofya ve Tuna Nehri'ni içine alan Osmanlı Devleti'nin Hükümdarı olmuştur. [6] (Harita : 1)

[6] a. g. e.; s. 123, 128, 157, 181-183.

KARAL, Ehver Ziya; Yeni ve Yakın Çağlar Tarihi, c. III, İstanbul, Maarif Matbaası, 1942, s. 7, 9.

BİRİNCİ BÖLÜM

NİGBOLU MEYDAN MUHAREBESİ'NDEN ÖNCE SİYASİ VE ASKERİ DURUM

Bu dönemin siyasal ve askeri olaylarını, hâkim ve güçlü bir devlet başkanı, ilgi ve saygı yaratan bir şahsiyet olan Sultan I. Bayezit (doğumu 1360 veya 1361)'in padişah olması önemli derecede etkilemiştir.

Bayezit azim, irade, disiplin, otorite, yönetme, örnek olma, korkusuzluk gibi yetenek ve niteliklere sahipti. Babasından teslim aldığı gelişme halindeki Osmanlı Devleti'ni, daha güçlü, daha büyük, daha saygın bir imparatorluk durumuna getirmeye kararlıydı. Kosova Meydan Muharebesi'nde gösterdiği yiğitlik, olağanüstü atılım, yerinde ve zamanında uyguladığı akılcı girişimler zaferin kazanılmasında etkili olmuş; bundan sonra da devam eden başarılarından dolayı "Yıldırım" sanıyla anılmış ve tarihe de bu sanla geçmiştir.

Uzun boyu, dik ve görkemli gövdesi, sert, keskin bakışları, kalın ve tok sesi, yaradılıştaki hiddeti, şiddeti ve soğukkanlılığıyla çevresinde ürkütücü bir izlenim yaratan Yıldırım Ba-

yezit, bu fiziksel yapısı altında sevecen, yufka yürekli, yardımsever, açık kalpli, duygulu bir gönül adamıydı.

En korkunç en umutsuz durumlar karşısında bile soğukkanlılığını yitirmez, en doğru, en uygun çözüm yolunu bulurdu. Kendi onuru ile ülkesi ve ulusunun onurunu temsil ettiğine inanırdı. Çok gururluydu. Bu gurur, onurlu bir ulusun, Türk Ulusu'nun, hükümdarı olma bilinciinden geliyordu. Güçlü kişiliğini her yerde, hatta, tutsak olduğu en güçsüz zamanında bile korumuş, dolayısıyla, kıskanç, yenilmez, kendini beğenmiş, dünyaya hükmettiğine inanmış Timur karşısında da saygınlık yaratmıştı.

Görkemliliği ve övülmeyi sever, bunları, sultanlığının vazgeçilmez gerekleri olarak görürdü. Bağnazlığı sevmez, gerçeklere inanır bir Müslümandı.

Bir aralık Veziriazam Ali Paşa'nın öncülük ettiği içkili eğlence toplantılarına kayar gibi olmuşsa da çabucak toparlanmıştı. [7]

[7] HAMMER; Devleti Osmaniye Tarihi, c. I, İkinci baskı, İstanbul, Evkafı İslamiye Matbaası, 1920, s. 241, 243, 244.

AŞIKPAŞAZADE, Derviş Ahmet; Azıkpaşazade Tarihi, İstanbul, Matbaai Amire, 1914, s. 64.

BIYIKTAY, Ömer Halis; Ankara Savaşı, İstanbul, Askeri Matbaa, 1934, s. 81.

Orduda ve ülke yönetiminde en sert ve adil uygulamalarıyla genel düzeni ve disiplini güçlendirmiş ve korumuştur. Maddi ve manevi yönleriyle devletin üstüne bir koruyucu melek gibi kanat geren bu büyük lider, ülkesinin her konuda gelişmesi, güçlenmesi yolunda gereken bilimsel, siyasi ve askeri önlemleri eksiksiz olarak uygulamaya koyulmuştur.

Kosova Zaferi ile ülkesinin tüm sorunlarının çözümlenemeyeceğini biliyordu. Siyasi, askeri ve iktisadi birçok işlerin sonuca bağlanması gerekiyordu.

Bu inançla, padişahlığının ilk atılımı olarak, değerli komutanlarından Paşayiğit'i Bosna, Firuz Bey'i Vidin yönlerine akına gönderdi. Gümüş madenleriyle tanınmış Kratova (Yugoslavya'da) ele geçirildi.

XIII. yüzyılda Batıda Rönesans dolayısıyla teknik ve bilimde hızlı gelişmeler olurken, Doğuda ve İslam dünyasında gerileme başlamıştır. Uzun süren göçler, sürekli savaşlar nedeniyle Doğudaki bu gerileme, Timur ve oğulları dönemine ve Osmanlı Devleti'nin Fetret Devri sonunda, ikinci kez kuruluş yıllarına kadar sürmüştür. Bundan sonra bilimsel ve teknik gelişme ve ilerleme başlamıştır. Yetişen bilim adamları ve onların yetiştirdikleri eğitimciler,

yazılan çok sayıda eserler, Türk ve Osmanlı medreselerinde eğitim ve öğretimin gelişmesini sağlamıştır.

Osmanlı Devlet teşkilatı yapılırken bir taraftan da bilimsel, sosyal eğitim teşkillерinin oluşturulması, ihmal edilmemiş, daha ilk dönemde İznik'te, Bursa'da sonra Edirne'de olmak üzere medreseler [*], camiler, yardım kurumları, hastaneler kurulmuştur. Örneğin Kayserili Davut vb. müderris (öğretmen, profesör) olarak görevlendirilmişlerdir. Devlet geliştikçe ve büyüdükçe, Fetret Dönemi'ne kadar, bilimsel çalışma ve uygulamalar da aynı hızla ilerlemiş, Türk kültürünün hızla gelişip yayılması gerçekleşmiştir. Bu okullarda gramer, mantık, feraiz, kelâm, belagat, fıkıh [**] gibi, daha çok

[*] Medrese : Eskiden din ve hukuk adamı yetiştiren, görenekçi yöntemle yönetilen okul.

[**] Feraiz : Yapılması zorunlu, bırakılması günah olan dinsel hususlar.

Kelâm : Tanrıdan ve Tanrının birliğinden ve ruhun kalıcılığından bahseden bilim.

Belâgat : Güzel söz söylemek, coşturmak ve inandırmak yeteneği, sözlerin iyi biçimde ve düzgün söylenmesi.

Fıkıh : Şeriatın usul ve hükümleri, uygulanması ve şer'i konular bilgisi; şeriat ilmi.

İslami bilgiler okutulmuştur. Bu medreseler, XV. yüzyıldan sonra daha mükemmel duruma getirilmişlerdir. [8]

Bu durumda, Yıldırım Bayezit'e kadar Osmanlı bey ve padişahları, dönemin bilgin, bilge kişilerinden şair ve müzikçilerinden öğrenim görerek en iyi şekilde yetiştirilmişlerdir. Yıldırım Bayezit'de şehzadelerinin iyi yetiştirilmesi ne özen göstermiştir. Kısa sürede, devlet teşkilatına paralel olarak, bilim ve teknik alanında görülen gelişme ve ilerlemede özellikle Yıldırım Bayezit'in katkısı büyüktür. Bilim adamlarına, din görevlilerine şair ve müzisyenlere karşı büyük bir hoşgörü ve uyum göstermiştir.

Bir gün, Şemsettin Mehmet (Emir Sultan) yürüttüğü davada Yıldırım'ın şahit olarak dinlenmesini reddetmiştir. Bayezit bunun nedenini sorduğunda "Siz, cemaatla namaz kılmayı bıraktığınız için şahitliğiniz makbul değildir." demiştir.

Bursa'da Ulu Cami'nin yapılması sırasında Bayezit bu konuda ne düşündüğünü sormuş; Emir Sultan : "Pek güzel, ancak; dört köşesinde birer meyhane eksik" diyerek, Padişah'ın içki düşkünlüğünü dolaylı anlatmıştır. Bu ko-

[8] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 260.

nuşmalarda Bayezit, kırıcı, cezalandırıcı bir karşılıkta bulunmamış; tersine eleştirilen tutumlarını düzeltmiştir.

Bu tür örnekler, Yıldırım Bayezit'in bilim ve bilginlere karşı saygı, sevgi ve hoşgörüsünü belirler.

Yıldırım Bayezit'in Şehzadelerinden özellikle Emir Süleyman, ötekilerinden daha iyi eğitim görmüş; yüksek bir kültür düzeyine erişmiştir. Emir Süleyman, Edirne Sarayı'nda şairler, bilim, din ve müzik adamları ile, yaptığı toplantılarla Türk kültürünün din ve bilim çalışmalarının gelişmesine ve yayılmasına büyük, yararlı katkılarda bulunmuştur.

Bunun gibi Çelebi Mehmet'in hükümdarlığı zamanında, ansiklopedi, coğrafya, madenler, bitkiler, ilaçlar, hekimlik, dinsel müzik ve şiir konularında birçok değerli eserler yazılmıştır. Yıldırım Bayezit, kızını Emir Sultan gibi bir bilgene vermekle bilim ve kültüre tanıdığı büyük değeri ve saygıyı göstermiştir. [9]

Bu tür değişik konular yanında padişah olur olmaz, siyasi ve askeri sorunlar başgöstermişti. Yıldırım, bir taraftan, ele geçirilen top-

[9] a. g. e.; s. 519, 520, 522-525, 531-537, 544.
Mufassal Osmanlı Tarihi; c. I. İstanbul, Şehir Matbaası, 1957, s. 205, 211, 231, 232. [8]

raklara Anadolu'dan getirttiği Türk göçmenlerini yerleştiriyor, öbür taraftan da yoğunlaşan devlet işleriyle uğraşıyordu.

Genç hükümdarın bu uğraşından yararlanmayı fırsat bilen Anadolu beyleri, içlerinde sakladıkları düşmanca duyguları eylem olarak açığa vurmaya başlamışlardı.

Karamanoğlu Alâaddin Bey, önceleri yaptığı gibi, komşusu olan beyleri Bayezit'e karşı ayaklandırmayı başarmıştı. Bunu haber alan Bayezit, Sırplarla hemen bir antlaşma yaptı. Kosova'da ölmüş olan Sırp Despotu Lazar'ın eşini, küçük İstefan Lazaroviç'e vasi olarak tayin etti. Sırpları bağımlı, dost bir devlet durumuna getirdi. Sırplar, yükümlendikleri vergiyi ve 20.000 kişilik asker yardımını, Bayezit'e bir gönül borcu olarak kabullenmişlerdi. Bu antlaşmayı daha da kuvvetlendirmek için, Lazar'ın kızı Marya (veya Olivera) Bayezit ile evlendirilmişti.

Yıldırım Bayezit, Kosova Savaşı'yla temelinden yıktığı Sırpları, henüz savaşın yaraları sarılmadan, kendisine dost edinerek ve evlenme yoluyla yakınlık kurarak, düşman Macarlara ve Hristiyan Balkan devletlerine karşı kullanmayı başarmıştır. Nitekim Sırplar, Niğbolu'da ve Ankara Savaşı'nda Bayezit'in yanında, içtenlikle savaşmışlardır. Bunun gibi, kısa sü-

rede Ulah, Bulgar, Bosna krallarını da kendisine bağımlı duruma getirmiştir. Bizans İmparatoru'nu da vergi ve gerektiğinde asker vermek yükümlülüğüne bağlayacaktır.

Bu başarıları, Bayezit'in savaş alanlarında olduğu kadar, siyasette de üstün yeteneğe sahip olduğunu gösterir.

Yıldırım Bayezit böylece, Rumeli'de özellikle Macarların yapabileceği kışkırtmalarla ortaya çıkabilecek olaylara karşı, güvence sağlamış oluyordu. Nitekim, Sırp-Türk Antlaşması, Bayezit'in ölümüne kadar içtenlikle sürdürülmüştür.

Bayezit, Rumeli'nin güvenliğini Paşayığit ve Firuz Bey'e bıraktıktan sonra, Venedik ve İtalya ile önceden yapılmış olan ticaret anlaşmalarını yeniledi. Bizanslılardan güven sözü aldı ve Anadolu'da aşağıda belirtilen başarıları gerçekleştirdi.

ANADOLU BEYLİKLERİ, BİZANS VE RUMELİ ÜZERİNE YAPILAN HAREKÂT

1. Savaş Hazırlıkları

I. Murat'ın damadı olan Karamanoğlu Alâaddin Bey, kayınbabasının ölümünü fırsat bilip, Şehzade Yakup'un öldürülmesini neden

göstererek, Osmanlıların Hamitoğulları'ndan bir süre önce satın aldıkları yerleri işgale girişti. Önce Beyşehir'i aldı. Saruhan, Aydın, Men-teşe ve Germiyan beylerini de kışkırtarak Os-manlıları Anadolu'da güç duruma sokmak iste-di.

Bayezit'in kayınbiraderi olan Germiyan Be-yi II. Yakup da kızkardeşinin çeyizi olarak ve-rilmiş olan Kütahya'yı işgal etti ve Osmanlılara verilmiş olan diğer şehirleri geri almaya girişti.

Kara Tatarlar, Kırşehir'i alarak Sivas Hü-kümdarı Kadı Burhanettin'e teslim ettiler.

Bu ayaklanmaları bastırmak üzere Anado-lu'ya geçen Yıldırım, önce Osmanlılara bağlı olan Kastamonu Hükümdarı Candaroğlu II. Sü-leyman Paşa'nın yardımını sağladı. Bu yardı-ma, Bizans İmparatoru Yuannis'in oğlu ve sal-tanat ortağı Manuel ile Rum kuvvetleri ve Sır-bistan Kralı'nın kuvvetleri de katılınca, Türk ordusu daha güçlenmişti. Ordu, önce Germiyan Beyliği üzerine yürüdü. Denizli alındı. Mentеше ve Saruhan beylikleri, etkisiz duruma getiril-di. (1390). Bu sefer sonunda, Venediklilere ait olan İzmir dışında, Ege kıyıları ele geçirildi. Bu-ralardaki korsan gemilerine el konuldu. Osman-lı Donanması'nın gelişmesi sağlandı. [10]

[10] a. g. e.; s. 260-264.

AŞIKPAŞAZADE; s. 65.

2. Karaman Seferi

Yıldırım Bayezit, bundan sonra Karaman Seferi için önce, Hamitoğulları'na (Isparta) ait yerleri sonra, Teke'yi (Antalya) aldı (1391). Hamiteli'ne dönüp Karaman sınırını geçti. Alâaddin Bey, karşı koyamadan Taşeli'ne çekildi. Karamanın Başkenti Konya, kuşatıldı. Bayezit, babasının Karaman Seferi'nde yaptığı gibi, halkın ürünlerine kesinlikle dokunulmamasını emretti.

Karamanoğlu, Sivas ve Kastamonu hükümdarlarından istediği yardımın gönderilmemesi üzerine, Bayezit'ten barış diledi (1391).

Yıldırım, Tuna boyundaki siyasi ve askeri durum nedeniyle Karamanoğlu'nun barış dileğini kabul etti. Osmanlılara ait olup, Karamanoğlu'nun işgal ettiği Beyşehir, Akşehir ve diğer yerler geri alınmak suretiyle anlaşma yapıldı. Buraların yönetimi, Sarı Timurtaş Paşa'ya bırakıldı.

Bu sefer sırasında İmparator V. Yuannis, Silivrikapı bölgesinde, Osmanlılardan korunmak için muhkem bir kale yaptırmıştı. Bayezit bunu duyunca, Yuannis'e baskı yaparak kaleyi yıktırdı.

3. Rumeli Harekâtı

Bayezit, önceleri bağlaşığı iken Karaman Seferi sırasında yüz çeviren Candaroğlu Süleyman Paşa üzerine de yürümeye kararlıydı. Ancak; Eflâk Prensi Mircea (Mirça)'nın ordusuyla Osmanlı sınırını aşarak Karinabat'a kadar akın yaptığını, bölgeyi yağmaladığını, halkı öldürttüğünü, tutsak aldığını haber alınca hemen Rumeli'ye geçmiştir.

Mirça, Akkuş Ovası'nda yapılan muharebe-
de yenilerek Türk ordusuna teslim olmuştur
(1391). Ancak, her yıl Osmanlı hazinesine 3.000
düka altın, 30 at, 20 şahin vermeyi, Macarlara
yapılacak seferde, ordusuyla yardım etmeyi yü-
kümlendikten sonra, tutsak olarak bulunduğu
Bursa'dan ülkesine gönderilmiştir. Ne var ki

Mirça, Akkuş Ovası'nda yapılan muharebe-
tir. [11]

4. İstanbul'un Kuşatılması

Karaman Seferi'nde Yıldırım Bayezit ile
birlikte bulunan Bizans Saltanat Ortağı Ma-
nuel, Bursa'ya dönüldüğünde babasının ölüm
haberini almış, padişahın müsadesini almadan
İstanbul'a kaçmıştı. Bu hareketin arkasında
gizli bir amaç bulunduğunu düşünen Bayezit,

[11] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 265, 268.

AŞIKPAŞAZADE; s. 72.

Edirne'ye geldiğinde, İmparator tarafından Macar Kralı Sigismund'a gönderilmekte olan bir de mektup ele geçirmişti. Bu mektupta İmparator, Türklerin Macaristan'a bir sefer yapma hazırlığı içinde olduklarını haber veriyordu.

Bunun üzerine Bayezit, aradaki antlaşmaya değinerek, İmparator'dan vermekle yükümlü olduğu kuvvetle birlikte Edirne'ye gelmesini istedi. Manuel, bunu da kabul etmedi. Dolayısıyla Macaristan Seferi'nden vazgeçilerek, İstanbul'un kuşatılmasına karar verildi.

Büyük Vezir Ali Paşa'nın komutasında bir ordu ile İstanbul'un karadan kuşatılmasına başlandı (1391). Gelibolu'daki donanmanın da İstanbul üzerine gitmesi emrolundu.

İstanbul çevresinde yaşayan Rumlar, başka yerlere gönderilerek bunların yerlerine, şehri karadan tecrit etmek için, Türk halkı yerleştirildi. Karadeniz kıyısındaki Bizans şehirleri tahrip edildi. Bu önlemlerle İstanbul'un dışarıyla bağlantısı kesilmiş oldu. Bu dönemde surları döğüp yıkılmasını sağlayacak kudretli toplar yoktu. Şehrin aç bırakılarak teslim zorlanması planlanmıştı. Durumunu umutsuz gören Manuel, Papa'dan, Fransa ve Macar krallarından ivedi yardım etmelerini istedi. O dönemde Balkanlarda Osmanlı Ordusuna karşı duracak tek kuvvet, Macar ordusuydu. Ancak; aşırı bir katolik olan, eski Kral Layoş'un, Orto-

doks Balkanları Katolik yapma yolunda kuzey Bulgaristan, Bosna gibi bölgelerde yaptırdığı kıyım ve toptan öldürme eylemleri, Balkanlıların kalplerinde unutulmaz bir kin ve tikslenme duygusu yaratmıştı. Bu tür eylemlerin sonucu olarak Balkanlılar, Katolik Macar Salibi yerine vicdan özgürlüğüne saygılı Türk Hilâli'ni yeğlemişlerdi. Layoş'tan sonra hükümdar olan Sigismund, Balkanlıların koruyucusu olmak sanıyla göreve başlamıştı. O kadar ki, Osmanlı himayesinde bulunan Bulgarların koruyucusu olma maskesi altında Osmanlı hükümdarına kafa tutmaya başlamıştı.

Gönderdiği elçisi aracılığıyla bu toprakların kendisine ait olduğunu bildirmiş; Bayezit'ten, hangi hakla Bulgaristan'ın içişlerine karıştığını sormuştu. Elçinin üst perdeden sözlerini dinleyen Bayezit, elçiyi silahlarla dolu bir odaya götürerek: "Efendin Krala bunları anlat; benim Bulgaristan üzerindeki hakkım, gördüğün bu silahlarla sağlanmıştır. Bu tür silahları aldıkça yalnız Bulgaristan'da değil, Hırvatistan, Dalmaçya ve özellikle Macaristan üzerinde de hakkım olacaktır" demiştir. [12]

Bayezit, bundan sonra Erdel (Transilvanya) topraklarına akınlar yaptırmıştır. Bu akınların intikamını almak isteyen Macar Kralı, Ba-

[12] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 268, 269.

yezit'e karşı döneklik yapmış olan Eflâk Beyi Mir  a'yı da yanına alarak, Bulgaristan'a girdi (1392). Niğbolu'yu aldı ve daha da ileri yürüdü. Bu sırada Anadolu'da, Kastamonu Seferi'yle meşgul bulunan Bayezit, Sigismund   zerine önemli bir kuvvet göndermiş; bunu haber alan Macar Kralı, bu kuvvetin tuzağına düşmek için Niğbolu'yu bırakarak, adeta bozgun halinde geri çekilmiştir. Bir kısım kuvvetiyle canını zor kurtararak, perişan durumda ülkesine ulaşabilmemiştir. Bir yıl sonra Bulgaristan'a gönderilen kuvvetler, Bulgar Başkenti Tırnova'yı da almış; Doğu Bulgaristan yönetimine böylece son verilmiştir. (1393). Merkezi Vidin olan ve Kral şişman'ın kardeşi Stratışmir'in yönetimindeki Batı Bulgaristan ise, Niğbolu Meydan Muharebesi'nden sonra Osmanlı topraklarına katılacak böylece 1396'da Bulgar Krallığı sona erdirilmiş olacaktır. [13]

5. Yeniden Anadolu Harekâtı

Sigismund'un bozguna uğrayıp kaçması üzerine, o sırada Bursa'da bulunan Yıldırım Bayezit, Rumeli'ye geçmekten vazgeçmiş; kendi-

[13] a. g. e.; s. 271-274.

HAMMER; c. I, s. 247.

ATİYA S. Aziz; Niğbolu Haçlılar Seferi,   ev.: Esat Uras, Ankara, Güney Matbaası, 1956, s. 8, 9.

sine yüz çeviren Kastamonu Hâkimi Süleyman Paşa üzerine yürümüştür. Süleyman Paşa, Kastamonu'da yakalanarak öldürülmüş; böylece Çandar Beyliği'nin Kastamonu kolu, Osmanlıların eline geçmiştir (1391 veya 1392). Bunun üzerine Kastamonu'dan Yeşilirmak'a kadar, Burhanettin'e bağlı bulunan beyler, Kadı'nın yönetimine karşı olduklarından Osmanlı egemenliğini istekle tanımışlardır. Bu durum, Osmanlı-Kadı Burhanettin çatışmasına neden olmuştur. Çorum (Kırkdilim Kalesi) önünde üç gün süren muharebede Bayezit'in oğullarından Aydın Sancakbeyi Ertuğrul'un komuta ettiği Osmanlı kuvveti yenilmiş; Şehzade Ertuğrul ölmüş; Kadı Burhanettin'in izni ile İskilip, Ankara, Kalecik ve Sivrihisar dolayları Moğollar tarafından yağma edilmiştir (1392). Bu yenilgiden sonra Amasya'yı kurtarmak üzere gönderilen kuvvetin Merzifon'a geldiğini duyan Kadı Burhanettin, Osmanlılarla savaşa cesaret edemeyerek Sivas'a çekilmiştir. Böylelikle Yeşilirmak dolaylarındaki yerler, tümüyle Osmanlı egemenliği altına girmiştir. Osmanlı Şehzadesi Çelebi Mehmet, Sancak Beyliği ile ve önemli bir kuvvetle gelerek Amasya'yı da işgal etmiştir (1393).

Anadolu'da Türk birliğinin kurulması amacıyla girişilen savaşlar, en çok Yıldırım Bayezit döneminde hedefine ulaşmıştır. Dolayısıyla: "Anadolu'da yalnız bir bayrak dalgalanmalıdır" diyen Bayezit'in kesin hükmü, böylece gerçekleşmiştir. [14]

[14] **UZUNÇARŞILI**; s. 269, 270.

AŞIKPAŞAZADE; s. 68.

UZUNÇARŞILI; s. 275-278.

İKİNCİ BÖLÜM

NIĞBOLU MEYDAN MUHAREBESİ

1. Niğbolu Meydan Muharebesi'nin Nedenleri

Hristiyanlığın Doğuda tek dayanağı durumundaki Bizans'ın kuşatılmasını engellemek isteyen bir Frenk Donanması, Rumeli kıyılarını topa tuttuktan sonra Selânik Limanı'na demir atmıştı. Bunu haber alan Bayezit, sanına özgü yıldırım hızıyla Selânik'e yetişmiş, Frenklerin (Avrupalıların) etkili yardımlarına rağmen Selânik fethedilmiştir (1394).

Dolayısıyla Türklerin Rumeli'deki fetih ve istila hareketleri, hızla ve başarıyla geliyordu. Ele geçen topraklara hemen Anadolu Türkleri yerleştiriliyordu.

Planlı ve düzenli Türk yayılımı, Latinleri buralarda nüfuz sahibi olan Venediklileri, Cenevizlileri kaygılandırıyordu. Ancak; bunlar, ticari çıkarları nedeniyle Osmanlılarla iyi geçinmeye özen gösteriyorlardı.

Büyük Türk tehlikesinden en çok korkan ve telaşa düşen devlet, Macaristan idi. Macar Kralı Sigismund, son Niğbolu yenilgisiyle Türk- lere karşı savaşamayacağını anlamıştı. Bizans İmparatoru da kendisinden yardım istiyordu. Türk tehlikesinin ortadan kaldırılması için geniş kapsamlı bir Haçlı Seferi'ni zorunlu görü- yordu.

Haçlı Seferleri, VII. yüzyıldan beri Müs- lümanların elinde bulunan ve Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs ve dolaylarının geri alın- ması için en etkili eylem olarak görülmüyordu. Gerek Batı dünyasında, gerekse İslam dünya- sında çok büyük ve değişik sonuçlar doğuran bu seferler, XI. ve XIII. yüzyıllar boyunca se- kiz kez hazırlanmış ve uygulanmıştır (1096, 1147, 1189, 1204, 1217, 1228, 1248, 1270). [15]

Geniş evreleri kapsayan bu seferler süre- since, dökülen kanları harcanan paralar, umu- lanı vermemiştir. Aralarında düşünce, ülkü, anlayış birliği bulunmayan bu düzensiz, disip- linsiz savaşçı kalabalıklardan, yurtlarına döne- bilenler, arkalarında yalnız, yakıp yıktıkları harabeler, kan ve gözyaşlarıyla acı, kin, nefret ve öç alma duygularıyla yokluklar bırakmış- lardır.

[15] OKTAY, Emin; Tarih, c. II, İstanbul, Sebati Matbaası, 1981, s. 160.

Macar Kralı Sigismund da aynı amaçla yine ortaya çıkıyordu. Son Niğbolu yenilgisinden aldığı dersle, bu kez girişilecek savaşta başarı için gerekli ve önemli gördüğü siyasi ve askeri hazırlıkları yapmaya başladı. Gerçekten de ciddi ve inandırıcı girişimlerle, hemen tüm Avrupa devletlerini kendi düşünce doğrultusunda hazırlamayı başardı. Avrupa, bu son Haçlı Seferi ile Türk yayılmasından kurtulacağına, barbar olarak tanımladığı Türklerin Balkanlardan, hat- ta kutsal topraklardan atılacağına inandırıldı.

Sigismund'un bu çabaları, Bayezit'in gö- zünden kaçmıyordu. Osmanlı Devleti ve ordu- sunun da böyle büyük bir Haçlı Seferi'ni kar- şılayacak şekilde hazırlıklı bulunması öngörülü- yordu. Aslında, Kosova Zaferi ile Rumeli'de köklü ve kalıcı bir yönetimin yerleşmesi yolun- da gerekli önlemler alınmıştı. Bu topraklarda gözü olan Macar Kralı'nın amaçlarını engelle- menin tek yolu, savaşta onu yenmektir. Yıldırım Bayezit, bu amacı gerçekleştirme yolunda ha- zırlanacaktı. Sırpların çözülmez koşullarla Os- manlı Devleti'ne bağlanması Ulah toprakları- nın ele geçirilmesiyle Mirça'nın yıllık vergiye bağlanmış olması, Rumeli'nin Mora'ya kadar is- tilası, Anadolu'da Türk birliğinin sürekli olabil- mesi için, bu bölgelerde yeni siyasi ve askeri teşkilatın oluşturulması gerekiyordu. Bizans üzerinde egemenlik kurulması ve içten çürümüs

bu sözde devletin, geride bir tedirginlik kaynağı olma durumundan çıkarılması, plandaki eylem zincirinin en öndeki halkalarından biriydi.

2. Osmanlılara Karşı Haçlı Bağlaşması

Macar Kralı Sigismund, kendi saltanatı üzerinde Osmanlı tehlikesinin yarattığı korku ile Avrupa krallarına bu konuda yardımcı olmaları için özel kurullar göndermişti. Ayrıca IX. Boniface (Bonifas)'den de Türklere karşı birleşik bir Haçlı ordusu teşkili yolunda dinsel telkinlerde bulunmasını rica etmişti.

Bu dönemde Avrupa'dan, daha sonraki sefer çağrılarına oranla, daha geniş yardım olanakları sağlanabileceği anlaşıyordu. Bu ülkelerin şövalyeleri, muharebeye susamış durumdaydılar. Balkan Hristiyanlığının yaşamakta olduğu ülkelerde, ulaşılacak zaferlerin kazandıracağı şan ve şereften çok, soygunlar, çapulcular ve yağmacılardan elde edilecek zenginlikle geri dönmek düşünülüyor, sefere katılmak çekici görülüyordu. Ayrıca, Türklere karşı yapılacak bir Haçlı Seferi, Batılı şövalyelerin kinci duygu ve düşünceleri bakımından da çekiciydi.

Seferin özendirilmesinde Fransa ve İngiltere'nin çok büyük rolleri olmuştur. [16]

[16] ATİYA; s. 9, 11, 39.

Nitekim; katılacak kuvvetlerin büyük kısmı, Fransa, İngiltere, Almanya ve İspanya'dan toplanıyordu. Bohemya, Polonya, İtalya ve öteki devletlerden katılanlar, daha çok bu davanın kişisel maceracılarından veya ücretli askerlerinden oluşuyordu. İtalya, Napoli Krallığı gibi, bazı devletlerin yardımları sembolikti. Venedikliler ve Cenevizliler, Haçlılara gerekli deniz gücünü, istemeyerek veriyorlardı. Çünkü; Osmanlı ülkesindeki çıkarlarının zedelenebileceği endişesindeydiler. Rodos Şövalyeleri, daveti olumlu karşılamışlardı. Haçlı ordusunun kurulmasındaki kilise adamlarının telkinleri, yazarların konuşmaları, yayınları çok yardımcı ve etkili olmuştur. Özellikle bir tarikat kurucusu ve yazar olan Philippe de Mèzières (Filip dö Meziyer) bunların başında geliyordu.

Dinsel propaganda çalışmalarında hedef olarak, daha çok Kudüs gösteriliyordu. Halbuki, Sigismund'un hedefi, ne Kudüs, ne Bizans'ın kurtuluşuydu, Sadece; kendi krallığının tehlikeden kurtulmasıydı. Şövalyelerin hedefi ise, daha kapsamlı olarak Macaristan'ı, İstanbul'u, kutsal toprakları, Türklerin ve Mısır sultanlarının yönetiminden kurtarmak, zengin olarak dönmektir.

Haçlı ordusunun kurulmasını üstlenen devletlerin delegeleri arasında resmi görüşmeler, 1395 yılı başlarında, Venedik'te yapıldı. [17]

3. Haçlı Ordusunun Oluşması

Haçlı ordusunun kurulması için Batı Avrupa merkezlerine gönderilen Macar sefaret kuruulları, önce Lombardiya'ya uğradılar, Orada sıcak bir ilgi göremediler. Bundan sonra Lion (Liyon)'da Bourgondie (Burgonya) Dük'ü tarafından karşılanarak Paris'e gönderildiler. Sigismund'un mektubunu Kral Charles (Şarl)'a sundular. Fransız prensleri, Macar Kralı'nın dileklerini alkışladılar. Kral Şarl da, İngiltere ile barış imzalanınca olumlu karar vereceğini bildirdi. Sefirlerin, Buda'ya gelmeden, Almanya'ya da uğradıkları söylenir. Nitekim; Fransız kuvvetlerine Almanya'dan da çok iyi silahlandırılmış ve donatılmış, önemli kuvvetlerin katılması bunu kanıtlamaktadır.

Sefer için gerekli para, yine Batı Avrupa devletlerince sağlanıyordu. Örneğin, Burgonya Dükü, o dönemde büyük değeri olan 700.000 frank topluyor; öteki asilzadeler de para toplanmasında büyük çaba sarf ediyorlardı. Guy de la Trémouille (Gi dö la Tremoiy) Macaristan'a

[17] a. g. e.; s. 11, 17, 34, 39.

24.000 frank götürüyordu. Hazırlıkların en göze çarpan yanı, bunların yararından daha çok, görkemli, gösterişli olmasına özen gösterilmesiydi. Çadırlar, pavyonlar, bayraklar, sancaklar, yeşil kadifeli at örtüleri, koşum takımlarıydı. Amiral Jean de Nevenes (Jan dö Never)'in armaları, altın tellerle, altın gümüş, fildişi ve kıymetli taşlarla işlenmişti. Sefer kuvvetleri için dört büyük bayrak hazırlanmıştı. Bunların her biri, Meryem'in resmi ile çevreleri Fransa'nın ve Kontun armalarıyla süslenmiş hepsi altın ve gümüş ile işlenmişti. Yalnız pavyonlar ve çadırlar, ancak 24 araba ile taşınabiliyordu. [18]

Haçlı Seferi'nin ayrıntılarını kararlaştırma, tüm onurunu Fransa'ya mal etmek, izlenecek hareket biçimini saptamak için Fransız Meclisi, Paris'te toplandı. Yüksek komuta yetkisi, Burgonya Dükü'nün 24 yaşındaki oğlu, Never Kontu Jan'a verildi. Haçlı Seferi'nin başlatılmış olduğu resmen ilan edildi. Sefere katılmak için yapılan davete istekliler o kadar çok olmuştu ki, bu girişime yalnız Fransız Şövalyeleri arasından seçilenler kabul edildi. Kan'dan gelen her prens, yanında belirli bir sayıda "maiyet" götürecekti. Kalabalık şövalyeler ve asilzadelerin birliklerine çok sayıda, eğitilmiş, ücretli askerler ve yardım-

[18] a. g. e., s. 41-43.

cılar katılıyordu. Bu suretle oluşturulan Fransız Haçlı Ordusu'nun toplam Fransız gücü 10.000 Muharip kadardı. Ordunun genç komutanına yardımcı olmak üzere, Philippe de Bar (Filip dö Bar), Amiral Jean de Vienne (Jan dö Vienne), Guillaum de la Tremaille (Giygom dö la Tremoiy), Odarde de Chasseron (Odard dö Şaseron); büyük danışman olarak da Sir de Coucy (Kusi) (*) Cont de Mareşal Boucicaut (Kont dö Busiko) gibi tanınmış kimseler bulunuyordu. [19]

Burgonya ordusu sefere hazırlanırken, Bav-
yera, Meissen, Thuringia, Saksonya, Hesse,
Rhineland, Swabia, Alsas Steiermark ve Lük-
senburg prensleri de Haçlılara katılmak için
faaliyete geçiyorlardı. Alman prenslerinin ço-
ğunluğunun Haçlı Seferi'nde hazır bulundukla-
rı düşünülürse, Alman katılmasının genişliği an-
laşılır.

Bunların içinde ilk kez haçı kaldıran Bav-
yera Dükü'nün oğlu Kont Palotine Rupreht Pi-
pan ve Kont Katznellenbogen olmuştı. Bunlarla

[*] 1399'da İstanbul kuşatmasında Venedik Do-
nanması ile birlikte bulunacaktır.

[19] Ahmet Refik; Sahaîfî Muzafferiyatı Osmani-
ye, İstanbul, Şirketi Mürettebiye Matbaası,
1335 (1919), s. 126.

ATIYA; s. 43, 44, 45, 55-57.

UZUNÇARŞILI; c. I, s. 288, 289.

6.000 Alman savaşçı zafere katılıyordu. İngilizlerden de Lancaster (dö Lenkastır) Dükü Beaufort (Biyfort) ve II. Richard'ın küçük kardeşi Huntigton (Hantingtın) Kontu Holand (Holınd) ile birlikte 1.000 - 10.000 arasında savaşçı sefere katılıyordu.

Bunlardan başka, İspanyol, Polonyalı, İtalyan ve Bohemyalıların oluşturduğu 13.000 kişilik bir savaşçı topluluğu da ötekilerle birlikte hareket ediyordu. Ne var ki bunlar, kişisel çıkarları için katılan, maceracı ya da ücretli askerlerdi. Asıl anlam taşıyan, Fransız, Germen ve İngiliz Birleşik kuvvetleriydi.

Yayımlanan emre göre, değişik merkezlerden toplanan kuvvetler, 20 Nisan 1396'da Dijon da birleşeceklerdi. [20]

4. Niğbolu'ya Hareket

Dijon'da toplanan Fransız - Burgonya Haçlıları, 20-30 Nisan 1396 günleri arasında iki kol halinde yürüyüşe geçtiler. Küçük kol, Venedik ve Doğu Alpler üzerinden; büyük kol ise Alsas-Strasbourg-Bavyera yoluyla yürüyüşlerini sürdürdüler. Ratisbon'a geldiklerinde bunlara Alman yardımcı kuvvetleri de katıldı. Birleşik kuvvetler, 24 Haziran 1396 (St. John günü)

[20] ATİYA; s. 45, 48, 49, 51, 53, 55, 70, 71, 72, 159.

Viyana'ya ulaştı. Bu kuvvetler geçtikleri yerlerdeki Ortodoks Mezhebi'nden olan Hristiyanları öldürdüler ve mallarını yağma ettiler. Viyana'da Avusturya Dükü IV. Leopold, kayınbiraderi Nevers Kontu Korkusuz Jean onuruna birçok eğlenceli ziyafetler verdi, orduya, yiyecek ve şarap yüklü ilave gemiler sağlandı. Sefere hazırlık düzeni alması için Sigismund'a haber gönderildi.

Fransız, Alman, İngiliz orduları Bohemya, Polonya gövvalyeleri ve İtalyan ücretli askerleri, Temmuz 1396'da, bağlaşıklık kuvvetlerin buluşma yeri olan Budapeşte'de, Macar ordusunun yanında toplandılar. Sigismund, görkemli bir karşılama töreni düzenlemişti. Bu büyük kuvvetler karşısında coşan Sigismund'un "Bunlarla yalnız Türkleri kovmak değil, gök düşecek olsa bile onu da mızraklarınızla tutacağım" diyerek övündüğü söylenir. [21]

Krallık sarayında yapılan toplantıda Fransızlar, Kral'a: "Bu kadar kalabalık orduya ne gerek vardı? Yalnız biz Bursa'ya gider Bayezit'in sarayında sizler için gösterişli bir ziyafet hazırlardık" diyerek böbürleniyorlardı. Sigismund ise, "İsa'ya inananların gerçek zaferi, demek bu günmüş; Kosova yenilgisi, bu birliğin kurulması-

[21] a.a.g. e.; s. 56, 57.

na yardım ettiği için Tanrıya şükredelim... Şansınız açık olsun kahramanlarım!" diyerek karşılık veriyordu. [22]

24 Temmuz 1396'da Haçlıların Macarlar-
dan oluşan küçük kısmı, birinci kol olarak, nefret edilen, güvenilmeyen. Eflâklıları ve Prens Mirça'yı kendilerine katılmaya zorlamak amacıyla Transilvanya ve Eflâk dağlık kısmından yürüdü. İkinci kol - Macarlar ve öteki yardımcıları - Sigismund ve Nevers komutasında olarak, Orsova Şehri yakınındaki Demirkapı'dan Tuna'yı geçtiler. Tuna'nın güney kıyısından, Niğbolu yakınında öteki kolla birleşmek üzere ilerlediler. [23]

Haçlılar, Almanya'dan başlayarak geçtikleri topraklarda din ve mezhep gözetmeden yerli halka akıl almaz kötülükler, kaba ve çirkin saldırılarda bulunmuşlardır. Haçlılar, Osmanlı topraklarına girdikten sonra da Ortadokslara ve Müslümanlara zulüm ve işkenceler yapmış ve kanlar dökmüşlerdir.

[22] TULBENTÇİ, Feridun Fazıl; Büyük Türk Zaferleri, 6. baskı, İstanbul, Gül Basımevi 1979, s. 83.

[23] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 184, 281.

ATIYA; s. 58.

Yolları üzerindeki insanların cömertçe ikramlarına rağmen, hiçbir ayırım gözetilmeden evleri basılmış, namuslarına tecavüz edilmiş kadın erkek çocuk demeden topluca öldürülmüş olduklarını yabancı tarihçiler yapıtlarında yazmışlardır.

Haçlılar, Tuna kuzeyindeki Orsova'dan geçerlerken Türklerin direnmeleriyle karşılaşmışlarsa da yerli Hristiyanların Türkleri zorla şehirden çıkarmaları sonucu Orsova, Haçlıların eline geçti.

İlerlemeye devam ederek, Osmanlı egemenliğindeki Vidin önüne gelen Sigismund kuvvetleri, Vidin Kalesi'ni kuşattılar. Osmanlılar adına kale komutanlığı yapan Bulgar Kralı İvan Stratişimir, kaleyi savunmadan, Haçlılara teslim etti. Kaledeki Hristiyanlar, serbest bırakıldı ve Türk muhafızları öldürüldüler. Rahova muhafızları ise Fransızlara karşı kalelerini inatla ve kahramanca savundular. Macar Kralı'nın yardımcı kuvvet göndermesi üzerine bu kale de teslim oldu (Eylül 1396). Türk muhafızları halk, yaş ve cinsiyet gözetilmeksizin katledildiler. Yalnız şehrin en zenginlerinden 1.000 kişiyi, para karşılığında "canlarınızı kurtarabilirsiniz" diyerek tutsak ettiler. Acımasızca bir yağmadan sonra da şehri ateşe verdiler. Haçlılar, Brehappe Kalesi'ne de saldırdılar. Osmanlı Valisi Korbadas tara-

findan kale kahramanca savunulduğundan burayı ele geçiremediler ve Niğbolu'ya doğru yollarına devam ettiler. Vali Korbadas, kardeşi Ruffin'i gece karanlığında yola çıkararak, Haçlıların şimdiye kadar yaptıklarını ve Niğbolu'ya doğru hareketlerine devam ettikleri haberini Bayezit'e ulaştırmıştı. Ashında, ülkenin her yöresinde ortaya çıkan bu gibi durumların, Türk istihbaratı tarafından vakit geçirilmeden Sultan'a ulaştırılması, değişmez bir kural olarak uygulanıyordu.

Haçlılar, Niğbolu'ya 8 veya 10 Eylül 1396'da vardılar ve bir zorlukla karşılaşmaksızın şehri her yönden kuşattılar. [24]

Niğbolu Kalesi'ne, Fransızların şiddetli taarruzları başarı sağlayamadığı gibi Macarların hazırladıkları ip merdivenler, surlara doğru açtıkları büyük lağımlarla savunma hazırlığını tam yapmış olan Niğbolu kalesi ve hisarları karşısında bir fayda sağlayamamıştı.

Rodoslu Sain John (Sen Jan) Şövalyeleri de 1396 Ağustos ayında adadan hareket ettiler. 44 kadirgadan oluşan filo, Ege Denizi Marmara-

[24] a. g. e.; s. 59-60-63.

UZUNÇARŞILI; c. I, s. 281, 282.

Ahmet Refik; s. 129, 130.

TACAN, Necati Salim; Niğbolu, İstanbul Askeri Matbaa, 1931, s. 11.

Gökür:35

Harp Tarihi Bş.

Matbaa

ra-Boğazlar yoluyla Tuna Nehri'ne girerek Niğbolu önlerindeki yerlerini aldılar. Dolayısıyla Niğbolu Kalesi'nin nehir tarafından da bağlantısı kesilmiş oldu. [25] Fakat; Haçlılar, kuşatma araçlarını şehir ve kaleyi zaptetmek için kullanacakları yerde kuşatmayı bir abluka haline çevirdiler. Hatta; savaş alanında olduklarını unutmuş görünerek içkiye ve birlikte getirdikleri kadınlarla zevk âlemlerine daldılar. Bir taraftan da kalenin kuşatma eylemi sürdürülüyordu. Haçlılar, kalenin düşürülmesini baştan beri ciddiye almamışlardı. Görevlerinin gerçek kuşatma ve meydan muharebesi olmadığını, bir putperestler sürüsünün yok edilmesi olduğunu sanıyorlardı. Sultanın kendilerinden çok korktuğu ve savaş alanına gelmeye cesaret edemeyeceği kanısındaydılar. Kibir ve gurur, özellikle Fransızların gönlünü doldurmuştu. Dolayısıyla, kendilerini her gün biraz daha yeme içme, kumar gibi türlü zevk ve eğlencelerin gevşekliğine bırakmışlardı. Bu konuda özellikle liderler, astlarına ve erlerine en kötü biçimde örnek oluyorlardı. Hristiyan kamplarında ziyafet ve eğlenceler kesintisiz olarak on beş gün sürdü. Ordu, sorumsuz, düşüncesiz, ilgisiz bir başıboşluk içinde basit bir güvenlik düzeni bile al-

[25] ATİYA; s. 56-57.

manıydı. Bayezit'in gelmekte olduğuna dair çıkan haberlere de inanılmamıştı. O kadar ki, Mareşal Busiko, bu tür uydurma haber yayanların kulaklarının kesilmesini emretmişti. [26]

5. Yıldırım Bayezit'in Hareketi

Niğbolu Kale Komutanı Doğan Bey, savaş boylarında yetişmiş, genç, dinamik, tecrübeli, tedbirli bir komutandı. Haçlıların beceriksiz ve etkisiz gözdağı verme girişimlerine ve saldırılarına kahramanca dayanıyor, Bayezit'in en kısa sürede yardımına geleceğini biliyordu. Ancak; kuşatmanın daha çok sürmesi halinde yardıma ihtiyacı olacağını da padişaha duyurmuştu.

Bayezit, bu sırada İstanbul'un kuşatılmasıyla uğraşıyordu. Haçlı ordusunun Niğbolu'daki girişimlerini öğrenince, İstanbul kuşatmasını kaldırdı. Anadolu ve Rumeli'deki kuvvetlerin Edirne'ye süratle gelmelerini emretti. Kendisi de İstanbul kuşatmasındaki 11.000 kişilik sipahi kuvvetiyle birlikte Edirne'ye hareket etti.

Yıldırım Bayezit, Haçlı ordusu kurulması girişimlerini ve bu konudaki gelişmeleri daha ilk günlerinden başlayarak izlemiş, değerlen-

[26] a. g. e.; s. 64, 65.

dirmişti. Bizans İmparatoru'nun, Sigismund'a yolladığı sırada ele geçen mektuplar, Hıristiyan prenslerinin plan ve projeleri hakkında Venediklilerden sızdırılan bilgiler, Yıldırım'ın ve ordusunun hazırlanması için yeterli istihbaratı sağlamıştı.

Türk ordusu, 23 Eylül 1396'ya kadar Edirne'de toplanmış, aynı gün yürüyüşe geçerek gece, gündüz demeden Filibe-Şipka Geçidi-Tırnova yoluyla Niğbolu önlerine varmıştı (27 Eylül 1396).

Akıncı komutanı Evrenos Bey, emrine Sırp Despotu İstefan Lazaroviç de verilerek, kuvvetleriyle öncüye memur edilmişti. [27]

Bu akıncılar, Tırnova yakınlarında küçük düşman birliklerine rastlamış ve bir kısmını da esir etmişlerdi. Kurtulanlar tarafından, Türk ordusunun yaklaşmakta olduğu, Sigismund'a haber verilmiş, fakat, Bağlaşık ordu ileri gelenleri ve özellikle Fransız Maraşeli Busiko, bu haberlere inanmamışlardı. Yıldırım Bayezit ise, bu sırada düşmandan yaklaşık 10-12 km. kadar

[27] a. g. e.; s. 65, 66, 67, 68.

UZUNÇARŞILI; 282, 283.

TACAN; s. 11, 12.

Ahmet Refik; s. 136.

uzakta, her zamanki gibi kesin sonuçlu bir müharebe için gerekli düzeni alacak biçimde kam-pını kurmuştu. [28]

6. İki Taraf Ordularının Kuvveti ve Nitelikleri

İki taraf ordularının insan ve hayvan mevcutları hakkında, bugün için kesin bir sayı vermek olanağı yoktur. Yerli ve yabancı tarihçiler bu konuda değişik sayılar vermişlerdir. Batılılar, Türk ordusu mevcudunun 300.000-400.000 olduğuna dair abartmalarıyla, Niğbolu yenilgisinin Hristiyanlık adına yarattığı utanca mazeret bulmaya çalışmışlardır. Türk ve Müslüman tarihçiler de Haçlıların kuvvetini olduğundan üstün göstererek Türk ordusunun ve Yıldırım'ın başarılarını ve kahramanlığını daha da yükseltme gayreti göstermişlerdir.

Oysaki, tarafsız tarihçiler, akla ve doğruya yakın sayılar vererek, gerçekçi davranmışlardır. Osmanlılar, XVI. yüzyılda bile 400.000 kişilik bir ordu çıkaramamışlardır. Bayezit, Timur'un karşısına ancak, 70-80 bin kişilik bir ordu ile gittiğine göre, Niğbolu'daki Türk ordusunun da en çok bu oranda olması gerçeğe uygundur. Tarafsız olan Atiya, Türk ordusunu 104.000 kabul ediyor ki, bu da hatalıdır. Bunun

[28] TACAN; s. 12.

80 bininin muharip, kalanının geri hizmete memur müsellimler olması kabul edilebilir. Normal tahminlere göre Türk ordusunun muharip asker mevcudunun şöyle olması lazım gelir:

Yayalar	35.000
Süvariler	45.000
Sırp Süvarileri	5.000
Toplam	85.000

Haçlıların muharip insan mevcudu ise, yaklaşık olarak şöyledir:

Macar ordusu	36.000 bir kısmı süvari
Macar ücretli askeri	24.000 yaya
Fransızlar	10.000 süvari
İngilizler	1.000 yaya, 10.000 kısmen süvari
Almanlar	6.000 yaya
İstirya, Bohemya, İtalya, Polonya Haçlıları ve ücretliler	13.000 yaya
Ulah (Eflâk ve Transilvanya askerleri)	10.000 yaya
Toplam Muharip	100.000 110.000 [29]

[29] UZUNÇARŞILI; s. 283.

ATİYA; s. 48, 49, 70, 71, 72, 159.

KOÇU, Reşat Ekrem; Osmanlı Padişahları, İstanbul, Ana Yayınevi, 1981; s. 40.

Bu orduda, öncelikle dikkati çeken, teşkilat arasında bazı teknik, eğitim, moral ve disiplin uyarsızlığıydı ki, Niğbolu Meydan Muharebesi'nde bunlar sonuca etkili olmuştur.

Türk ordusunda ise, Başkomutanından en son erine kadar düşünce ve inanç birliği, üstlerine güven ve bağlılık, silahlara güven, kuvvetli bir disiplin, sonsuz bir özveri, ordunun değişmez özyapısını oluşturunuyordu. Buna karşılık, Haçlılarda kuramsal anlamda ve sözde var olduğu sanılan güven, uygulamada kayboluyordu. Haçlılara, sefahat, içki ve kadına dayalı bir eğlence tutkusu, savaş kurallarıyla bağdaşmayan bir "adamsendecilik", dinsel davaya sözde bağlı görünme çabası egemendi. Daha çok çıkarlara, maceracılığa, ayrı görüş ve amaçlara dayalı bir bağlaşma düzenine dayalı, disiplinsiz, eğitimsiz çok komutanlı bu orduya her nedense ölçsüz derecede güveniliyordu.

Haçlıların, kalelerin tahribi için ağır gülle atan mancınıkları, yıkıcı araç olarak koçbaşı, tatar oku ve top gibi ağır silahları da yoktu.

Yıldırım'ın ordusunda ise, hafif silahlar, daha üstün nitelikteydi. Ayrıca top da vardı. Türk süvarisi, atlarının dayanıklılığı ve ince yapısı, manevra yeteneği ile düşmandan daha çevik ve üstündü.

Niğbolu Meydan Muharebesi'nin kazanılmasında bu etkenlerin önemli rolü olmuştur. [30]

7. Tarafların Harekât Planları

a. Macar Kralı Sigismünd, harekât planının saptanması konusunda Buda'da yapılan harp meclisi toplantısında, Haçlı komutanlarına düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

(1) Bağlaşık ordu, Macaristan topraklarındaki mevzilerde savunmada kalmalı,

(2) Enerji israfından sakınmalı; aksine düşmanı uzun yürüyüşe zorlayarak yorup yıpratmalı, ikmal zorluklarına uğratılması sağlanmalı,

(3) Bu suretle yapılan bir meydan muharebesiyle Osmanlı ordusu imha edildikten sonra Türk ülkesinin işgal edilmesine başlanmalıdır.

b. Bu plan diğer komutanlarca kabul edilmedi. Onlar buraya macera, şan, şeref, çıkar ve eğlence aramak için gelmişlerdi. Onlara göre, büyük hedef ve amaçlar içeren şu plan uygulanmalıydı:

[30] a. g. e.; s. 65, 66, 69, 70.

TACAN; 15, 16.

Ahmet Refik; s. 141.

(1) Osmanlı İmparatorluğu yok edilmeli, Türk ülkesi istila edilmeli, dolayısıyla Bizans kurtulmalı.

(2) Bunun için, Tuna kıyısından ilerlenmeli; rastlanılan kaleler, birer birer düşürülerek Niğbolu'ya ulaşılmalı; ilerideki harekâtı desteklemek maksadıyla burası, harekât üssü yapılmalı.

(3) Bağlaşık donanmanın da yardımıyla Bulgaristan istila edilmeli.

(4) İstanbul'a yürünüp, şehrin kuşatılmasıyla meşgul bulunan Türk ordusu, ansızın, arkadan vurulmalı.

(5) Pers İmparatorluğu'na Suriye ve Mısır'a kadar yürünerek kutsal topraklar Hristiyan dünyasına armağan edilmeli.

Sigismund, kendi planına karşı çıkılınca, Fransız planını kabul etmek zorunda kaldı. Düşünce ve görüş bakımından Sigismund'a ters düşen yabancı liderler, Bayezit'in içinde bulunduğu durumu şöyle yorumlamışlardı:

"Yıldırım Bayezit, Şubat 1396'da Sigismund'a savaş ilan etmiş; mayıs sonuna doğru Macaristan'da olacağını bildirmiştir. Haziran sonuna kadar görünmemiş olduğuna göre Türk sultanlarının, kendilerinden korktuğu anlaşılmaktadır.

O halde "Korkak Bayezit" kendilerine gelmediğine göre kendileri O'na gitmelidirler. Çünkü O'nu beklemek boşuna zaman kaybı olacaktır." [31]

Yabancı kuvvetlerin sözcüsü Fransız Sir-dö Kusi, bu plana göre harekete geçilmesini, Sigismund'a kabul ettirmeyi zorlukla başarmıştır. Haçlı ordusu, bundan sonra Türk sınırına doğru yürüyüşe geçmiştir.

c. Yıldırım Bayezit'in harekât planı ise, sadé, akılcı ve gerçekçi idi. Özetle şu esasları içeriyordu:

(1) İstanbul kuşatmasını hemen kaldırmak,

(2) Türk ordularını en kısa sürede Edirne'de toplamak,

(3) Sırp kuvvetlerinin de katılmasıyla, Niğbolu Kalesi düşman eline geçmeden, oraya yetişmek; düşmanı Tuna Nehri'ne dökmek suretiyle yok etmek.

(4) Bu hareketleri düşmana sezdirmeden yürütmek. [32]

[31] ATİYA; s. 58.

TACAN; s. 14.

Asmet Refik; 131.

UZUNÇARŞILI; c. I, s. 284.

[32] ATİYA; s. 58.

8. Tarafların Harekât Planları Üzerinde Düşünceler

Sigismund'un planı akılcı ve gerçekçi idi. O, Yıldırım'ın strateji ve taktikteki üstün dehası, çok ince ve hesapçı zekâsını, karşı durulmaz ve değiştirilmez inatçı azmini iyi biliyordu. Sigismund'a göre, yardımcı güçlerin katılmasıyla bugün, Haçlı ordusu büyü müştü. Ancak; yine de Türk ordusu, Macaristan'a kadar uzun bir yürüyüş yaparak, bunun sonucunda yorgunluğa, büyük ölçüde ikmal zorluklarına düşürülmeli, bundan sonra da, yorgun ve perişan durumda muharebeye mecbur edilmeliydi.

Buna karşılık, diğer yabancı liderlerin düşüncesi, yüzeysel ve kuramsaldı. Genel amaç, hayale dayanmaktaydı. Güçlü ve savaşmasını iyi bilen Türk ordusunu yok etmeden Kudüs'e ulaşmayı düşünmek, hayalciliğin de ötesine geçmekti. Türk ordusu, İstanbul'u kuşatmıştı. Haçlı ordusu ağır aksak ilerleyişiyle kaleleri fethedecek, Bulgaristan'ı istila edecek; buna rağmen, Bayezit gibi titiz, uyanık, dünya olaylarını en kısa sürede haber almaya yetenekli bir istihbarat düzenine sahip bir hükümdarın bu olayları öğrenemeyeceğini düşünmek büyük bir gafletti.

“Bayezit bizden korkmuştur; bize gelemiyor” gibi bir kanı da çok yanlıştı. Bayezit bäsından beri Sigismund’un çabalarını, Haçlı ordusunun nerelerde ve nasıl toplanmakta olduğunu, Türk sınırını ne zaman geçtiğini, Niğbolu bölgesine ne günü ulaşacağını hesaplamıştı. Niğbolu’nun ne kadar dayanacağını da biliyordu. Nitekim; Haçlıların sınırı geçtikten sonra Niğbolu’ya kadar çok zaman kaybettiklerini, sadece Niğbolu önünde, hiçbir şey yapmadan yirmi gün beklemiş olduklarını saptamış ve bu fırsattan yararlanmasını bilmişti.

Daha önceleri, ülkesinde meydana gelen her olayın üzerine bir zafer kartalı hızıyla yetişen, bu nedenle “Yıldırım” sanı verilen Türk hükümdarının, derme çatma Haçlı kalabalığından korkması düşünülemezdi. Haçlıların yanlış hesapları bu kez Niğbolu’dan dönecekti.

Nitekim, Bayezit’in akılcı bir düşünceye dayanan her şeyi yerinde ve zamanında hesaplamış olan harekât planı, aksamadan uygulanmıştır. Ordunun yürüyüşü, yığınağı, gizlilik içinde doğru ve çok hızlı olarak yapılmış; bu büyük harekât, Tırnova’ya kadar düşmandan saklanabilmıştır. Hatta gözleri, kulakları kapalı Haçlı komutanları, Türklerin yaklaştıkları haberlerine inanmamışlar, tam anlamıyla baskına uğramışlar; gerçeği ancak, muharebe başlatırken öğrenebilmişlerdir.

9. Niğbolu ve Niğbolu Muharebe Sahası- nın Özellikleri

Niğbolu (Nicopolis), Bizans İmparatoru Heraklius tarafından 629 yılında kurulmuştur. Kent, kuzeyden uçurum şeklinde Tuna Nehri'ne inen, doğu, batı ve güneyden dik bayırlarla çevrelenmiş bir yayla üzerinde olup, zamanın en iyi berkitilmiş kalelerindendi. Niğbolu muharebe alanı, kuzeyden nehir araçlarından başka geçmiş olanağı bulunmayan Tuna; güneyden sınırlı geçitlerden başka yerlerinden geçilemeyen Balkan dağları, doğusundan ve batısından birbirine paralel nehirler ve dağ zincirleriyle kesilmiş engeller ortasında kalan bir dik-dörtgene benzer. Bu nehir ve dağ engellerini daha önceden tutan bir ordu, hasmının burarlardan geçmesini önleyebilir. Bu durumuyla Niğbolu savaş alanı, özellikle savunmaya daha elverişlidir.

Niğbolu'nun hemen batısında, köprülerden başka geçit vermeyen Osma Nehri, dikey olarak Tuna'ya dökülür.

Niğbolu yakınlarında nehirlerin kıyıları sarp ve diktir. Kale, şehirden ayrıdır ve üç tarafı sarp bir tepecik üzerindedir. Güneye doğru 8-10 km. kadar bir ova uzanır. Bu ovanın güneyi dağlıktır. Bunların batısında, Osma Nehri'ne doğru küçük bir orman vardır. Şehir-

den, kıyıya paralel doğuya ve batıya giden birer; ayrıca, güneye giden iki yol vardır. Batıya giden yol Osma Nehri'ni bir köprü ile aşar, doğuya giden yol da güneydeki sırtları tutan bir kuvvet tarafından kolaylıkla kesilebilir. Bu arazinin güney kesimini tutarak kendi çekilme yollarını da emniyette bulunduran bir kuvvet başarı sağlar.

Haçlı ortaklar, kendilerine sonsuz derecede güvenmelerinin yarattığı gafletle, muharebe alanının niteliklerini incelemeyi ihmal etmiş olmalıdırlar ki, kendilerini iki nehir ile kalenin meydana getirdiği üçgenin içerisine adeta hapsedmişlerdir. İkmal yollarını ve geçitleri Türklerle açık bırakmışlardır. Oysa savaş kuralları, ihmal, kayıtsızlık ve tedbirsizlikleri bağışlamaz. Dolayısıyla Haçlılar, henüz muharebeye girmeden, yenilgi nedenlerini kendi elleriyle hazırlamışlardır.

Buna karşılık Bayezit, ovaya hâkim sırtlar üzerinde muharebe düzenini almış, geçitleri tutmuş, ön hatlarıyla kısmen ovaya inmiş, ihtiyatlarını ormana ve sırtların gerisine gizlemiştir. Böylelikle arazinin sağladığı olanaklardan tam olarak yararlanmış ve başarı için gerekli koşulları eksiksiz olarak hazırlamıştır. [33]

[33] Ahmet Refik; s. 140-142.

TACAN; s. 16, 17.

10. Tarafların Muharebe Hazırlıkları ve Düzenleri (Kroki : 1)

a. Türkler

Tırnova'da düşman kuvvetleriyle sağlanan temasın korunmasına ve ordunun ileri emniyetine memur edilen Evrenos Bey, öncü olarak ileri sürülmüştü.

Düşmanla temas 27 Eylül'e kadar kaybedilmemiş, ancak; esir de alınamamıştı. 27 Eylül'de ordugâha geçilince, gündüz keşif yaptırılmıştı. Gece olunca gizlice ordugâhın yeri değiştirilerek, Niğbolu'nun 10 km. kadar uzağına ve Osma Nehri yakınına getirilmişti. Düşman, Niğbolu çevresindeki müstahkem bölgede bulunduğu için hakkında yeterli bilgi elde edilememişti. Bunun üzerine Yıldırım geceleyin düşman safları arasından yol bulup geçerek kaleye yaklaşıp yüksekçe bir yerden kale komutanı Doğan Bey'e "Bre Doğan, Bre Doğan" diye seslenmişti. Kale duvarı üzerinden bu sesi duyan ve tanıyan Doğan Bey'le görüşmeye başlamış, Yıldırım'ın "haliniz nicedir" sorusu üzerine Doğan Bey, kale duvarlarının sağlam, askerinin gece gündüz uyanık, yiyeceklerinin yeter olduğunu bildirmiş ve bu bilgiyi edinen Yıldırım hızla karargâhına dönerek planlarını yeniden düzenlemişti.

Yıldırım Bayezit, 27/28 Eylül 1396 gecesi orduya şu tertibatı aldırmıştı:

Önde, hafif süvariler [*] (5.000 süvari);

Birinci hatta; Sarıca Paşa komutasında 15.000 kişilik Azaplar [**];

İkinci hatta: sağda; Şehzade Süleyman Çelebi [***] komutasında Rumeli Süvarileri (Kurmayaş Paşa, Sadrazam Ali Paşa; bu koldaki komutanlar, Rumeli Beylerbeyi Firuz Paşa, Malkoç Bey, Demirtaş Bey); ortada; Anadolu askeri (yaya), solda; Şehzade Mustafa Çelebi komutasında Anadolu sipahileri (Kur. Bşk. Anadolu Beylerbeyi Kara Timurtaş Paşa, bu koldaki komutanlar Karaman beyleri Mehmet, Doğan, Beşir, Tahir Beyler) (Toplam 5.000 süvari + 10.000 yaya). [34]

[*] Hafif süvari: Düşman topraklarına akınlar yapan, keşif görevlerinde kullanılan, düşman karşısında piyadeyi koruyan, dolayısıyla ilk düşman saldırısını karşılayan süvari.

[**] Azap: Ok, kılıç, kalkan ve hançerle silahlandırılmış, çoğunlukla ilk hatta muharebeye sokulan maaşsız Anadolu askeri.

[***] Çelebi: Nazik okur-yazar adam; padişah oğullarına verilen san.

[34] Hoca Saadettin, Tacüt-Tevarih c. I, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1974, s. 217-218.

Üçüncü hatta: Padişah Yıldırım Bayezit komutasında, sağda 5.000 sipahi [*]; bunun daha sağında Stephan Lazaroviç komutasında 5.000 Sırlı (süvari) ortada 10.000 yeniçeri [**], solda 5.000 sipahi (Toplam 15.000 Süvari+10.000 Yaya).

Dördüncü Hatta: 25.000 süvariden oluşan genel ihtiyat.

(Türk ordusunda top da bulunuyordu. Ancak tertiplenmede, nerede mevzilendirildiğine dair bir kayda rastlanamamıştır).

Birinci hat ile ikinci hat arasındaki alan, Haçlılara doğru meyilli ve bir atın göğsüne batacak yükseklikte, uçları sivri, toprağa sağlamca çakılmış kazık engelleriyle donatılmıştı. Kazıklar yoğun biçimde bir ok atımı derinlikte sıralanmıştı. Bu kazıkların arasında taarruz doğrultusuna dikey olarak yer alan derin hendekler de açılmıştır. [35]

[*] Sipahi: Muvazzaf ordu kuruluşundaki süvaridir. Yeniçeri Ocağına bağlıdırlar. Muharebede zırhlı elbise giyerler (Tımarlı Sipahi ile karıştırılmamalıdır).

[**] Yeniçeri: 1329 yılında kurulan ve 15 Haziran 1526'da kaldırılan muvazzaf bir sınıf asker.

[35] a. g. e.; s. 20, 21.

ATIYA; s. 90, 91.

Ahmet Refik; s. 141, 142.

b. Haçlılar

Macar ordugâhı, Niğbolu'nun doğusunda ve batısında; Fransız ordugâhı, Niğbolu'nun güneyinde bulunuyordu. Never Dükası komutasında bir Fransız kuvveti, Niğbolu Kalesi'ni kuşatmış gözetliyordu.

Sigismund, Türk ordusunun Niğbolu'ya gelmekte olduğunu Fransız komutanlara bildirmek ve belki de Batılı bağlaşıkların kendisi hakkında güven duygusu yaratmak amacıyla 25 Eylül 1396 sabahı, fecirden önce Fransız ordugâhına gitti. Orada toplanan savaş meclisinde onlara kendi planını anlattı. Fransızları ileri hatta bulunmaktan vazgeçirmek, bu görevi, Macar ordusuyla Doğu ve Merkezi Avrupa kuvvetlerine bıraktırmak için çok uğraştı.

Sigismund'un düşüncesine göre Macarlar, Eflâklılar ve Transilvanyalıların savaş konusunda ve Türk savaş yöntemleri hakkında yeterli deneyimleri ve bilgileri vardı. Türklerin muharebe yöntemlerini Batılı şövalyelerden daha iyi biliyorlardı. Sigismund, Mirça ve Lazkoviç'in kuvvetleriyle birlikte kaçabileceklerini düşünüyor, onları, böyle bir harekete olanak vermeyecek şekilde görevlendirmek istiyordu. Yıldırım Bayezit'in, en güvenilir kuvvetlerini, düşmanı bitkin duruma getirdikten sonra kesin sonuç yerinde kullanacağını biliyordu. Dolayı-

siyla, cesaretlerine güvendiği Fransız şövalyelerinin en seçkinlerini, Türk ordusunun sondaki hücumlarına karşı ileri sürmek üzere saklamayı düşünüyordu. Sigismund, bu düşüncelerini ve önerilerini savaş meclisinde açıkladı. Coucykusi ve Vienne- Vien gibi yaşlı Fransız komutanları, Sigismund'un düşüncelerinin akılcı olduğunu kabul ettiler. Ancak; genç Fransız komutanları ve generalleri, Macar Kralı'nın planını reddettiler. Yaşlı komutanları da korkaklıkla suçladılar. Aslında; 28 Mart 1396'da Fransa'da iken verilen emirde, Fransızların ilk sırada yer alma hakkına sahip olacakları bir koşul olarak belirtilmişti. Bu ayrıcalıktan yoksun bırakılmanın Fransızlara ve Fransız kahramanlığına inanmamak olduğu, Macar Kralı'nın kendisi ve ulusu adına zaferin meyvelerini toplamak istediği iddia edildi. Tartışmada ulusal ve kişisel çıkar iddiasından da söz edildiğinden Kral, bu sakat fikirlere teessüf ederek Fransızları hareketlerinde serbest bıraktı. Sonuçta meydana gelebilecek felaketten kuşkulu olarak Macar ordusunu kendi düşüncesine göre düzenledi.

Türklerin yaklaştığı haberi Haçlı ordugâhında hızla yayıldı. Bu haberin yarattığı büyük korku ve heyecanla önce Rahova'dan tutsak olarak getirdikleri günahsız 1.000 Türk'ü öldür-

düler. Bundan sonra şaşkın, düzensiz bir şekilde muharebe alanına yürüdüler ve Türklerin görüldüğü yere kadar ilerlediler.

Öncüde, Fransızlarla birlikte bir kısım İngiliz ve Alman Haçlıları da bulunuyordu.

Birinci hatta, Fransız ve Burgonya şövalyeleri; bunların sağ kanadına Amiral Jan dö Vien, Hanri dö Bar, Dö Kusi, Tremoiy, orta kesimine Filip Dartuva, Kont dö Lamars, Filip dö Bar, sol kanadına Mareşal Busiko komuta ediyordu (Hepsi süvari).

İkinci hatta, Macar Kralı'nın komutasında; sağda Stefan Lazkoviç Hırvatlara, solda Prens Mirça Ulahlara komuta ediyordu. Ortada yaya Almanlar, Macarlar ve öteki Avrupa askerleri yer almıştı.

Haçlı ordusu gerisini Tuna Nehri'ne ve Niğbolu Şehri'ne dayamıştı. [36]

[36] ATIYA; s. 89, 90, 97.

TACAN, s. 18-21.

UZUNÇARŞILI; s. 283, 284.

HAMMER; s. 250, 251.

Ahmet Refik; s. 142, 143.

Mufasssal Osmanlı Tarihi; c. I, s. 169.

11. Tarafların Muharebe Hazırlıkları ve Planları Hakkında Düşünceler

a. Yıldırım Bayezit

Bayezit'in, hangi nedenle olursa olsun, gece düşman hatları arasından geçerek Doğan Bey ile konuştuğu söylentisi, gerçekten olmuştaysa bu, doğru olmayan bir harekettir. Bir devlet sultanının, çok önemli bir meydan muharebesi yönetecek bir başkomutanın böyle bir macerayı göze alması tedbirsizlik sayılır. Çünkü; özellikle Bayezit'in ordusunda, bu tür bir girişimle öngörülen amacın sağlanması için görev yapacak yetenekli, gözüpek birçok subay bulunurdu. Ölmesi veya yakalanması halinde doğacak korkunç yıkımı, Yıldırım Bayezit gibi derin düşünceli, tedbirli, uzak görüşlü, oraya hangi amaç ve ülkü uğruna geldiğini bilen dâhi bir başkomutan takdir eder ve O'nun, bu tür bir tedbirsizlik, yanlışlık yapması düşünülemez. Bu, Osmanlı tarihçilerinin Bayezit'i daha da yüceltmek, ilahlaştırmak gayretiyle buldukları bir yakıştırma olabilir.

Muharebe alanının bir gece içinde düzenlenmesi ve engeller yapılması ise, Türk ordusunun insan üstü olarak kabul edilecek bir başarısıdır.

Ösmanlıların bu güne kadar uyguladıkları muharebe düzeni şöyledi: Merkez, sağ ve sol kanat kuvvetleri, öncü ve artçı kısımları, geride ihtiyat kuvveti.

Oysaki, Niğbolu Meydan Muharebesi'nde Bayezit, bu kurala uymamış, yeni ve o dönemde Avrupalı komutanlarca bilinmeyen bir taktik uygulamıştır. Bu taktik, düşman ordusunu imhaya götüren ve Kont Schlieffen (Şilifen)'den [*] yüzlerce yıl önce uygulanmış olan bir meydan muharebesi yöntemidir. Uygulanan yöntemin şekli, ağzı açık tutulan ve içine giren kuvveti ezen, yok eden bir kerpetene benzetilebilir. Böylelikle Yıldırım Bayezit, kendisinden sonra gelecek padişahlara ve komutanlara ışıktutan bir örnek göstermiştir.

Bayezit'in en öne hafif süvariye sürmesi, güçlü süvariye yanlara yerleştirmesi, genel ihtiyatı da süvariden oluşturmaması, yeni bir taktik düzenlemeye dayanıyordu. Bu düzenlemeye göre muharebenin yükü (düşman süvarisi saldırısını ilk karşılayacak hafif süvari dışında) piyadeye bırakılmıştır. Asıl süvari gücünün, çevik

[*] Kont Alfred von Schlieffen (1838-1913); Birinci Dünya Savaşı'nın sefer planlarını hazırlayan bir stratejist ve taktikçi, bu konularda dünya askeri tarihine yeni bir ekol getiren Alman Mareşal.

müdahaleyi gerektirdiği zamanda, kesin sonuç yerinde ve takipte kullanılmak üzere taze ve toplu bir halde elde bulundurulması öngörülmüştür.

Piyadenin düzenlenmesinde de yine, bu düşünce egemendir. Hafif piyade en önde tertiplenerek, hafif süvari ile birlikte düşmanın ilk ve zinde saldırısının sarsıntıya uğratılması öngörülmüştür. Böylelikle, düzenli süvari ve yeniçerilerin, kesin sonuç yeri ve zamanına kadar yıpranmadan elde bulundurulması, vaktinden önce harcanmaması göz önünde tutulmuştur.

Düşman tertibatı ve arazi durumuna göre ihtiyatın orta geride bulundurulması da uygundur.

Özetle; Türk ordusunun bu düşüncelere dayanan planı, hatasız görülmekte ve bugünün taktik kurallarına da uymaktadır.

b. Haçlılar

Haçlı komutanlar, keşif, gözetleme ve güvenliği ve en önemlisi, duruma uygun bir muharebe düzeni almayı ihmal etmişlerdir. O kadar ki, Türk ordusu çok yorgun olmasaydı ve 27/28 Eylül 1396 gecesi, daracık bir ordugâha yerleşmiş durumdaki bağlaşıklık orduya baskın yapsaydı, Haçlı ordusunun yok edilmesi, daha o gece içinde gerçekleşebilirdi.

Harp meclisinde ortaya çıkan tartışma ve anlaşmazlıklar, Başkomutan Sigismund'un tüm ordu üzerinde otorite sağlayamadığını gösterir. Çok başlı bir ordunun, tek başkomutanlı Türk ordusu karşısında emir komuta ve harekâta başarısızlığa uğraması doğaldır.

Muharebe planı ise; şu bakımlardan yanlış-
tır. Hareket yeteneği üstün olan süvari öne sür-
rılmış, muharebenin tüm ağırlığı ona yükletil-
miştir. Böylece süvarinin gücü, vaktinden önce
tükenecektir. Kesin sonuç zamanında ve yerinde
süvarinin kullanılması gerekirken bu görev pi-
yadeye verilmiştir.

Böylelikle Haçlı ordusunun aldığı muhare-
be düzeni, yalnız cepheden harekâta elverişliydi.
Başarılı olursa bile, gerileri açık bulunan Türk
ordusunun çekilmesine engel olmak, onu takip
ve imha etmek olanağı sağlanamazdı. Aksine;
Haçlıların sağ yanı ve gerisi, geçilmesi olanak-
sız iki nehre dayandığından, başarısızlıkları ha-
linde imhadan kurtulamazlardı. [37]

[37] TACAN; s. 19-22, 29.

Ahmet Refik; s. 19, 143, 144.

BIYIKTAY; s. 20.

UZUNÇARŞILI; s. 287.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİĞBOLU MEYDAN MUHAREBESİ

A. HAREKÂTIN BİRİNCİ EVRESİ (KROKİ : 2, 3)

Haçlı komutanların, 28 Eylül 1396 sabahı yaptıkları toplantıdan sonra verilen emre göre, bağlaşıklık ordu, muharebe düzeni aldıktan sonra, Türklerin Tuna ve Osma nehirleri arasındaki araziden ilerlemeleri beklenecekti. Fransızlar, beklemeyi onurlarına yediremediklerinden bu emri dinlemediler. Komutan Lore Jan dö Vien, elinde Meryem Ana Bayrağı ile hareket emri vererek taarruza geçtiler. Ağır zırhları, gösterişli atları, parlak kılıç ve mızraklarıyla Fransız süvarisinin korkutucu bir görünüşü vardı. Bu güçlü ordu, Türk ön hatlarının bulunduğu yere dört nalla ilerledi. Görünürde yalnız Türk hafif süvarisi ve bunların gerisinde Azap birlikleri vardı. Bu iki hattın arasındaki mesafe 1.000-1.500 metre kadardı.

Fransızlar, karşılarında gösterişsiz atlarıyla ön safta yer almış bulunan Türk hafif

süvarisini görünce coşmuşlardı. “Yaşasın Sen Denis, Yaşasın Sen Jorj” naralarıyla bunların üstüne çılgınca atıldılar.

Türk hafif süvarisi, doğal olarak, Fransız süvarisinin güçlü taarruzuna uzun süre dayanamadı. Süvariler kendilerinden beklenen görevi yaptıktan sonra Azapların üzerine çekildiler. Bundan sonra Azaplarla Haçlı süvarisi arasında kanlı bir çarpışma başlamıştı. Birinci hattı işgal etmiş, ok ve kalkanla donatılmış olan Azapların yayılım halinde yağdırdıkları oklar, büyük hedef gösteren Haçlı süvarilerine ve atlarına çok zayıat verdirdi. Buna rağmen Fransız taarruzu geliyordu. Azaplar, bu şiddetli taarruz karşısında uzun süre direnmediler. Büyük kayıplar vererek ikinci hattaki yenicerilerin üzerine çekildiler.

Fransızlar bu kez, büyük bir hızla, Türk ikinci hattının ortası doğrultusunda, cepheden taarruzları sürdürdüler. [38]

Ancak; Azapların bırakıp çekildikleri birinci hat ile ikinci hat arasındaki kazık ve hendek engellerini aşarak ikinci hatta ulaşmak çok zordu. Ayrıca; engellerin gerisinde sipere girmiş olan Yeniceriler ve Anadolu Askeri, Fransızları yoğun dalgalar halinde ok yağmu-

[38] a. g. e.; s. 90, 91.

TACAN; s. 22, 23.

runa tutmuşlardı. Sivri kazıklarla göğüsleri, karınları parçalanan, oklarla yaralanan atların ve muhاریplerin korkunç feryatları, toz du-man ve kan içinde kalan alanın, Fransızların moralleri üzerinde yarattığı dehşet ve şaşkınlık, savaşma azimlerini sarsmıştı.

Burada Türk topçusunun da kullanıldığı düşünülebilir. Özellikle Türk piyadesinin, büyük süvari hedeflerine yaptığı ok atışları o kadar yerinde, haçlı şövalyelere verdirdikleri kayıplar o kadar büyüktü ki bu durumda atlı muharebenin sürdürülmesi olanaksızdı. Aslında; okların, sivri kazıkların yaraladığı muhtemelen top gürültülerinin ürküttüğü atların, binicilerini sırtlarından atarak, gerilere doğru, azgınca kaçışlarının yarattığı korkunç görünüm, önüne geçilmez bir genel paniğin yaklaştığını gösteriyordu.

Busiko, silah arkadaşlarına, düşman oklarıyla ölmek için yaya olarak savaşmalarını emretti. At üzerinde kalmış olanlar da bu emir üzerine atlarından indiler. Boşalan atlar da hızla gerilere doğru kaçtılar.

Yere inmiş olan Fransızlar, ikinci hatta-ki Türk kuvvetleriyle temas sağlayabilmek için kazık engelleri sökmek zorunda kaldılar. Ancak; bundan sonra ilerleme olanağına kavuşabildiler. Taraflar arasında, göğüs göğüse kanlı bir muharebe başladı. Fransızlar zırhlı

elbiseleri içinde, zırhsız Türklere kılıçları ve baltalarıyla saldırıyor, Türkler, pala (*) ve gürzle (**) savunuyorlardı. Fransızlar, ummadıkları bu direnme karşısında şaşkınlığa düşmüşlerdi.

Çarpışmalar acımasız, fakat; dengeliydi. Önceleri, hangi tarafın bu amansız mücadeleye daha çok dayanabileceği kestirilemezdi. Muharebenin sadece bu evresinde Türklerin can kaybı, on bine yaklaşmıştı.

Muharebe, Türk tarafının zararına dönüşüyordu. Bunu gören Şehzade Mustafa Çelebi, komuta ettiği sipahilerle Fransız sağ kanadına şiddetli bir yan taarruzu yaptı. Hanri dö Bar, emrindeki kısımla bu kez sipahilere taarruza başladı. Sipahiler, Anadolu askeri (piyade) ile karışık durumda bir süre daha karşı koydularsa da başarı sağlayamadılar. [39]

Sipahiler de 5.000 kadar kayıp vermişlerdi. Bu durum üzerine ikinci hattın gerisine çekilmeleri için emir verildi. Sipahilerle piyadeler, birbirine karışmış olarak bu hattın sağ ve sol kanatlarının gerisine doğru çekilmeyi başardılar ve yeniden muharebe düzeni aldılar.

[*] Pala: Yassı kılıç.

[**] Gürz: Uzun saplı, üzerinde sivri çıkıntıları bulunan demir topuz. Yakın muharebe silahı.

[39] a. g. e.; s. 23.

ATIYA; 91, 93, 95.

Türk ikinci savunma hattının da yarılmış olması, Fransızların morallerini yükseltmişti. Ancak; onlar için yeni bir sorun başlıyordu. O dönemin Fransız muharebe yöntemine göre önce yaya muharebeleri yapılır, başarı sağlanınca atlara binilerek takibe geçilirdi. Oysa; Fransız atlarının büyük bir kısmı ölmüş, kalanı da geriye kaçmıştı. Fransızlar, bu durumda bir ok menzili kadar ilerilerindeki Türklerin üçüncü savunma hattı ile karşılaştılar. İster istemez kuvvetlerini yeniden düzene sokmak gereğini duydular. Fransız komutanlar, bu hattaki Türklerin süvari ve piyade karma kuvvetine Bayezit'in komuta edeceği kanısıyla burada uygulayacakları taarruz yöntemini belirlemek için, bir süre durakladılar. Onlar da büyük ölçüde kayıp vermişlerdi. Bu sırada sayıca Türklerden az olduklarını dikkate alarak geri çekilmeyi düşünebilirlerdi. Ancak; bu durumda Türk süvarisinin amansız takibine uğrayacaklardı. Bu çare, bir kurtuluş vaat etmiyordu. Cephe taarruzunu sürdürdükleri takdirde kuşatılarak yok edilebilirlerdi. Bu durumda tek kurtuluş umudu olarak, toplu kuvvetle Türk savunma hattını yarmak ve geriden kuşatmak kararına vardılar. [40]

[40] a. g. e.; s. 95, 96.

UZUNÇARŞILI; c. I, s. 284.

Fransız komutanlar, bu kararı uygulamak üzere Türklerin üçüncü savunma hattına saldırdılar. Aslında bu saldırı, sonucu şüpheli bir ölüm kalım girişimiydi.

Ağır zırhlı giysileriyle bunaltıcı yaz güneşi altında güçleri tükenmiş durumda olan Fransızlar, kazandıklarını sandıkları zaferi tamamlamak için, başlangıçta esaslı bir direnme göstermeden yanlara doğru çekilen Türk birliklerinin açtıkları boşluktan, önlerindeki tepeye doğru umutla tırmandılar. Umdukları hayali zaferin sarhoşluğuyla yan gerilerini güvenceye almadan tepeye ulaştılar. Hâlâ kendilerine güveniyor ve Türkleri yenmiş olmanın sevincini duyuyorlardı. Oysa; muharebenin kaderi o sırada artık tersine dönüyor, Haçlıları ölüm uçurumuna sürüklüyordu.

Fransızlar, tepenin üstüne geldiklerinde bu tepe gerisinde muharebeye hazır ve Yıldırım'ın hücum emrini bekleyen 25.000 kişilik ihtiyat Türk sipahisiyle karşılaştılar. Türk askerinin "Allahuekber, Allahuekber" sedaları ile hücum kalkmaları üzerine sağa sola kaçışmaya başladılar. Canlarını kurtarmak umuduyla 300 kadarı uçurumlu yokuştan aşağı yuvarlandı. Bir kısmı ovaya, diğerleri de kıyısı uçurum, akışı kuvvetli ve Niğbolu hizalarında genişliği iki mil kadar olan nehre ulaşmak için uğraştılar. Buna rağmen Haçlı ordusunun büyük kıs-

mı, dört yönden kapanan çelik bir kuşatma çemberinin girdabında kuşatılmış olduklarını anladılar. Artık her şey bitmişti. Muharebe alanı, her iki tarafın ölüleriyle doluydu. Amiral Jan dö Viyen ve birçok asilzadenin ölüleri de bunlar arasındaydı.

Jan dö Never ve öteki şövalyeler, çevrelerinde kalan az sayıda muhripleriyle yere kapanarak, Yıldırım Bayezit'e bağışlanmaları için yalvarmaya başladılar. [41]

Üç saat süren korkunç muharebenin kanlı görünümü içinde yer alan bu tablo çok ilginçti. Birkaç saat önce, kesinlikle zaferi kazanacaklarına inanarak ileri atılan mağrur şövalyelerle, şu anda acınma ve bağışlanma dileyen, yerlere kapanmış çaresiz, aciz, güçsüz kalabalık arasında bir benzerlik kalmamıştı. Görünüm, ilginç ve acıklı olduğu kadar ibret vericiydi. O kadar ki; Niğbolu Kalesi karşısında, mitolojinin savaş tanrılarını anımsatan, dimdik duruşuyla daha görkemli daha hiddetli daha acımasız görünen büyük komutan Yıldırım Bayezit bile bu ibret verici sahneden etkilenmişti.

Yıldırım Bayezit muharebenin bu evresinde, zırhlı giysileri içinde inatla savaşıyor, güçlü

[41] ATIYA; s. 96, 97.

TACAN; s. 24.

Fransız askeri karşısında, kendi birliklerini kaptırmadan ve tam zamanında uyguladığı geri çekilme manevrasıyla Haçlı ordusuna önce büyük kayıplar verdirmiş, onları yaya olarak savaşmak zorunda bırakmış, taarruz güçlerini kırmış, Türk ordusunun gücünü korumuş; Fransız kuvvetlerinden kuşatma çemberi içine aldığı son kısmını da çaresiz, teslim olmak zorunda bırakmıştır.

Bu başarı, O'nun stratejik ve taktik dehasını, büyük bir komutan, üstün bir lider ve yönetici olduğunu kanıtlayan eşsiz bir örnektir.

Yıldırım Bayezit, yaradılıştan büyük insandı. Yersiz gururlarının yerlere serdiği bu zavalılara acıması doğaldı. O, siyasi olgunluğu ve askeri yetenekleri yanında, asil duygu ve düşünceleriyle de büyük, adil bir insandı. İnsanları sevmeyi ve gerektiğinde acımayı bilirdi. Bir hükümdar ve bir başkomutan için gerekli tüm nitelik ve yetenekler, kişiliğinde toplanmıştır. Bu durumda Fransız asilzadelerinin davranışı, O'nu çok duygulandırmıştı ve onlara kendilerini bağışladığını bildirdi. [42]

[42] BİYİKTAY; s. 81, 82.

Ahmet Refik; s. 47, 159.

Ahmet Rasim; Küçük Tarihi Osmani, İstanbul, İkbâl Kütüphanesi, 1329; s. 20.

UZUNÇARŞILI; c. I, s. 285.

Böylece, muharebenin birinci ve en önemli evresi, Haçlı ordusunun, Sigismund'un doğrudan emrinde bulunan Macar, Hırvat, ve Ulahlar dışındaki asıl büyük kısmı imha edilmek suretiyle sona ermiş bulunuyordu.

B. HAREKÂTIN İKİNCİ EVRESİ

(Kroki : 4)

Fransız komutanlarıyla sabahleyin yapılan harp meclisinde kendi planını Fransız komutanlarına kabul ettiremeyen Başkomutan Sigismund, umutsuz ve kırgın olarak, Fransızlar dışında kalan kuvvetlerini muharebe düzenine sokmuştu.

Fransız ordusunun yenilgi belirtileri görülmeye başlayınca, yardım etmek ve durumu düzeltmek amacıyla ileriye bir süvari birliği göndermişti. Ancak; bu birlik geriye kaçan Fransız atları önünde paniğe kapılarak dağılmıştı. Türk ordusunun başarısı, gerideki ihtiyat Macar ordusu ve ortakları arasında büyük karamsarlık ve kargaşa yarattı. Macar ordusunun yanlarına yerleştirilmiş olan İstefan Lazkoviç ve Mirça, aynı felakete uğrayacaklarını anladıklarından, kuvvetleriyle birlikte muharebe alanından kaçmışlardı.

Sigismund, bundan sonra kalan 30.000 kişilik ordusuyla Türk ordusu üzerine yürüdü. Muharebenin başında, ilk Fransız saldırısından

kurtulmuş olan Azap ve Yenigerilere taarruz etti. Sayıca üstün Sigismund kuvvetlerinin bu taarruzu karşısında Türk piyadesi, yorgun ve çoğunlukla yaralı olmalarına rağmen kahramanca çarpıştılar. Ne var ki, Macarlar, sayıca üstün ve zinde idiler. [43] Bu nedenle ilk anda 12.000'e yakın Türk piyadesi şehit olmuştu. Macar kuvvetleri, bundan sonra karşılıklı çıkan Türk süvarisiyle çarpışmaya başladılar. Macarlar, ustalıklı ve inatla savaşıyorlardı. Sigismund, ihtiyat kuvveti ayırmadan tüm kuvvetini muharebeye sokmuştu. Durum kritikti. O kadar ki; bu sırada bir kılıç darbesiyle Bayezit'in atı öldürülmüş; kendisi de yaralanmıştı. Bir başka ata atlayan Bayezit yaralı haliyle göğüs göğüse savaşarak muharebenin kesintisiz sürdürülmesini sağlamış; aynı zamanda kendi askerlerine korkusuzluk ve özveri örneği olmuştu. Macar ordusu, sarsılmaya başlarken Yıldırım, sağ kanatta bulunan sipahiler ve Sırp süvarilerinden oluşan ihtiyat kuvvetlerine taarruz emrini verdi.

Sigismund'un bayrağını hedef alan bu şiddetli taarruz sonunda, Macarlar ve ortaklarından oluşan Haçlı ordusunun geri kalan kısmı

[43] ATİYA; s. 97, 98.

Ahmet Refik; s. 149, 150.

TACAN; s. 24.

UZUNÇARŞILI; s. 285.

da bozulmuştu. Kral'ın bayrağı devrilmiş; Türk ve Hristiyan orduları birbirine karışmıştı. Artık hiçbir umut kalmadığını gören Nuremberg Burgrav'i (Komutanı) Jan, Cilly (Sili) Kontu Herman, Rodos büyük üstadı Philibert de Nail-lac (Filiber dö Nayak), Jan Gara ve Gran Piskoposu Nicholas Kanizsay (Nikola Kanisay), canını kurtarabilmesi için, Kral'ı muharebe sahasını terk etmesi gerektiğine inandırdılar. Böylelikle Türklerin oklarından ve tutsak edilmekten kurtarılan Macar Kralı, küçük bir kayığa binerek Tuna'nın akıntısına yelken açtırdı. Sigismund, Tuna ağzında bir Venedik kadırgasına alınarak İstanbul'a götürüldü. Macar tarihçisi Thworoocz, Sigismund'un kaçıışı konusunda "Eğer Kral, kurtuluşunu, bir gemiye sığınarak sağlamamış olsaydı, yıkılan göğün basıncı altında değil, Türk kılıçlarının, uçlarıyla yok olacaktı" diyor. [44]

Muharebenin amansız cehenneminden sıyrılmaya çalışan Haçlı döküntülerinden bir kısmı, ovalardan kaçmak isterken yok edildiler; bir kısmı, Tuna'daki bağlaşıklık filotillanın gemilerine bindilerse de, bu gemilerden bir kısmı, taşıma yeteneklerinden çok yüklenmeleri nedeniyle nehrin derin sularına gömüldüler. Tuna'yı yüzerek geçmeye kalkışanlar, yorgunlukları ve

[44] ATİYA; s. 98, 99.

ağır zırhlı giysileri yüzünden, ilk anda Tuna'da boğuldular. Kalanlar, esir oldular. Bunların kesin sayıları bilinmemektedir. Batı kaynakları çok değişik ve çelişkili sayılar vermektedirler. Çeşitli Batı kaynaklarında Hristiyan esirler, 400-12.000, ölümler ise 3.000-10.000 olarak gösterilmiştir.

Türklerin kayıpları da kesin olarak bilinmemekte, 30.000 olarak tahmin edilmektedir. Batılı kaynaklar, sayıları on bin olarak ileri sürülen Fransız tutsaklarının Yıldırım Bayezit tarafından önce bağışlandığını, ancak; Türk esirlerinin öldürülmesinin intikamı olarak sonradan katledildiklerini, küçük bir kısmının, kurtulmalık para karşılığında veya yaşlarının küçüklüğü gibi nedenlerle öldürülmemiş olduğunu iddia etmektedirler. [45]

Bu iddialar, yabancıların Türk Ulusunu, Türk kahramanlığını, mertliğini, üstün savaşın nitelik ve yeteneklerini küçültmek ve kötülemek geleneğinin alışılmış bir yinelemesidir.

Bayezit, kuşatma çemberi içinde kalan Fransız kuvvetlerinin, bağışlanma dileklerini kabul etmiştir. O büyük insanın, Fransızların eyleminin karşılığı olarak bu tür kötü davranışlarda bulunacağı inandırıcı olmaz.

[45] a. g. e.; s. 99, 100.

TACAN; s. 27. 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, 2689, 2690, 2691, 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707, 2708, 2709, 2710, 2711, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716, 2717, 2718, 2719, 2720, 2721, 2722, 2723, 2724, 2725, 2726, 2727, 2728, 2729, 2730, 2731, 2732, 2733, 2734, 2735, 2736, 2737, 2738, 2739, 2740, 2741, 2742, 2743, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2749, 2750, 2751, 2752, 2753, 2754, 2755, 2756, 2757, 2758, 2759, 2760, 2761, 2762, 2763, 2764, 2765, 2766, 2767, 2768, 2769, 2770, 2771, 2772, 2773, 2774, 2775, 2776, 2777, 2778, 2779, 2780, 2781, 2782, 2783, 2784, 2785, 2786, 2787, 2788, 2789, 2790, 2791, 2792, 2793, 2794, 2795, 2796, 2797, 2798, 2799, 2800, 2801, 2802, 2803, 2804, 2805, 2806, 2807, 2808, 2809, 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2818, 2819, 2820, 2821, 2822, 2823, 2824, 2825, 2826, 2827, 2828, 2829, 2830, 2831, 2832, 2833, 2834, 2835, 2836, 2837, 2838, 2839, 2840, 2841, 2842, 2843, 2844, 2845, 2846, 2847, 2848, 2849, 2850, 2851, 2852, 2853, 2854, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860, 2861, 2862, 2863, 2864, 2865, 2866, 2867, 2868, 2869, 2870, 2871, 2872, 2873, 2874, 2875, 2876, 2877, 2878, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888, 2889, 2890, 2891, 2892, 2893, 2894, 2895, 2896, 2897, 2898, 2899, 2900, 2901, 2902, 2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2914, 2915, 2916, 2917, 2918, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2927, 2928, 2929, 2930, 2931, 2932, 2933, 2934, 2935, 2936, 2937, 2938, 2939, 2940, 2941, 2942, 2943, 2944, 2945, 2946, 2947, 2948, 2949, 2950, 2951, 2952, 2953, 2954, 2955, 2956, 2957, 2958, 2959, 2960, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2966, 2967, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972, 2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 2983, 2984, 2985, 2986, 2987, 2988, 2989, 2990, 2991, 2992, 2993, 2994, 2995, 2996, 2997, 2998, 2999, 3000, 3001, 3002, 3003, 3004, 3005, 3006, 3007, 3008, 3009, 3010, 3011, 3012, 3013, 3014, 3015, 3016, 3017, 3018, 3019, 3020, 3021, 3022, 3023, 3024, 3025, 3026, 3027, 3028, 3029, 3030, 3031, 3032, 3033, 3034, 3035, 3036, 3037, 3038, 3039, 3040, 3041, 3042, 3043, 3044, 3045, 3046, 3047, 3048, 3049, 3050, 3051, 3052, 3053, 3054, 3055, 3056, 3057, 3058, 3059, 3060, 3061, 3062, 3063, 3064, 3065, 3066, 3067, 3068, 3069, 3070, 3071, 3072, 3073, 3074, 3075, 3076, 3077, 3078, 3079, 3080, 3081, 3082, 3083, 3084, 3085, 3086, 3087, 3088, 3089, 3090, 3091, 3092, 3093, 3094, 3095, 3096, 3097, 3098, 3099, 3100, 3101, 3102, 3103, 3104, 3105, 3106, 3107, 3108, 3109, 3110, 3111, 3112, 3113, 3114, 3115, 3116, 3117, 3118, 3119, 3120, 3121, 3122, 3123, 3124, 3125, 3126, 3127, 3128, 3129, 3130, 3131, 3132, 3133, 3134, 3135, 3136, 3137, 3138, 3139, 3140, 3141, 3142, 3143, 3144, 3145, 3146, 3147, 3148, 3149, 3150, 3151, 3152, 3153, 3154, 3155, 3156, 3157, 3158, 3159, 3160, 3161, 3162, 3163, 3164, 3165, 3166, 3167, 3168, 3169, 3170, 3171, 3172, 3173, 3174, 3175, 3176, 3177, 3178, 3179, 3180, 3181, 3182, 3183, 3184, 3185, 3186, 3187, 3188, 3189, 3190, 3191, 3192, 3193, 3194, 3195, 3196, 3197, 3198, 3199, 3200, 3201, 3202, 3203, 3204, 3205, 3206, 3207, 3208, 3209, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214, 3215, 3216, 3217, 3218, 3219, 3220, 3221, 3222, 3223, 3224, 3225, 3226, 3227, 3228, 3229, 3230, 3231, 3232, 3233, 3234, 3235, 3236, 3237, 3238, 3239, 3240, 3241, 3242, 3243, 3244, 3245, 3246, 3247, 3248, 3249, 3250, 3251, 3252, 3253, 3254, 3255, 3256, 3257, 3258, 3259, 3260, 3261, 3262, 3263, 3264, 3265, 3266, 3267, 3268, 3269, 3270, 3271, 3272, 3273, 3274, 3275, 3276, 3277, 3278, 3279, 3280, 3281, 3282, 3283, 3284, 3285, 3286, 3287, 3288, 3289, 3290, 3291, 3292, 3293, 3294, 3295, 3296, 3297, 3298, 3299, 3300, 3301, 3302, 3303, 3304, 3305, 3306, 3307, 3308, 3309, 3310, 3311, 3312, 3313, 3314, 3315, 3316, 3317, 3318, 3319, 3320, 3321, 3322, 3323, 3324, 3325, 3326, 3327, 3328, 3329, 3330, 3331, 3332, 3333, 3334, 3335, 3336, 3337, 3338, 3339, 3340, 3341, 3342, 3343, 3344, 3345, 3346, 3347, 3348, 3349, 3350, 3351, 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 3361, 3362, 3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3368, 3369, 3370, 3371, 3372, 3373, 3374, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379, 3380, 3381, 3382, 3383, 3384, 3385, 3386, 3387, 3388, 3389, 3390, 3391, 3392, 3393, 3394, 3395, 3396, 3397, 3398, 3399, 3400, 3401, 3402, 3403, 3404, 3405, 3406, 3407, 3408, 3409, 3410, 3411, 3412, 3413, 3414, 3415, 3416, 3417, 3418, 3419, 3420, 3421, 3422, 3423, 3424, 3425, 3426, 3427, 3428, 3429, 3430, 3431, 3432, 3433, 3434, 3435, 3436, 3437, 3438, 3439, 3440, 3441, 3442, 3443, 3444, 3445, 3446, 3447, 3448, 3449, 3450, 3451, 3452, 3453, 3454, 3455, 3456, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3466, 3467, 3468, 3469, 3470, 3471, 3472, 3473, 3474, 3475, 3476, 3477, 3478, 3479, 3480, 3481, 3482, 3483, 3484, 3485, 3486, 3487, 3488, 3489, 3490, 3491, 3492, 3493, 3494, 3495, 3496, 3497, 3498, 3499, 3500, 3501, 3502, 3503, 3504, 3505, 3506, 3507, 3508, 3509, 3510, 3511, 3512, 3513, 3514, 3515, 3516, 3517, 3518, 3519, 3520, 3521, 3522, 3523, 3524, 3525, 3526, 3527, 3528, 3529, 3530, 3531, 3532, 3533, 3534, 3535, 3536, 3537, 3538, 3539, 3540, 3541, 3542, 3543, 3544, 3545, 3546, 3547, 3548, 3549, 3550, 3551, 3552, 3553, 3554, 3555, 3556, 3557, 3558, 3559, 3560, 3561, 3562, 3563, 3564, 3565, 3566, 3567, 3568, 3569, 3570, 3571, 3572, 3573, 3574, 3575, 3576, 3577, 3578, 3579, 3580, 3581, 3582, 3583, 3584, 3585, 3586, 3587, 3588, 3589, 3590, 3591, 3592, 3593, 3594, 3595, 3596, 3597, 3598, 3599, 3600, 3601, 3602, 3603, 3604, 3605, 3606, 3607, 3608, 3609, 3610, 3611, 3612, 3613, 3614, 3615, 3616, 3617, 3618, 3619, 3620, 3621, 3622, 3623, 3624, 3625, 3626, 3627, 3628, 3629, 3630, 3631, 3632, 3633, 3634, 3635, 3636, 3637, 3638, 3639, 3640, 3641, 3642, 3643, 3644, 3645, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651, 3652, 3653, 3654, 3655, 3656, 3657, 3658, 3659, 3660, 3661, 3662, 3663, 3664, 3665, 3666, 3667, 3668, 3669, 3670, 3671, 3672, 3673, 3674, 3675, 3676, 3677, 3678, 3679, 3680, 3681, 3682, 3683, 3684, 3685, 3686, 3687, 3688, 3689, 3690, 3691, 3692, 3693, 3694, 3695, 3696, 3697, 3698, 3699, 3700, 3701, 3702, 3703, 3704, 3705, 3706, 3707, 3708, 3709, 3710, 3711, 3712, 3713, 3714, 3715, 3716, 3717, 3718, 3719, 3720, 3721, 3722, 3723, 3724, 3725, 3726, 3727, 3728, 3729, 3730, 3731, 3732, 3733, 3734, 3735, 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3742, 3743, 3744, 3745, 3746, 3747, 3748, 3749, 3750, 3751, 3752, 3753, 3754, 3755, 3756, 3757, 3758, 3759, 3760, 3761, 3762, 3763, 3764, 3765, 3766, 3767, 3768, 3769, 3770, 3771, 3772, 3773, 3774, 3775, 3776, 3777, 3778, 3779, 3780, 3781, 3782, 3783, 3784, 3785, 3786, 3787, 3788, 3789, 3790, 3791, 3792, 3793, 3794, 3795, 3796, 3797, 3798, 3799, 3800, 3801, 3802, 3803, 3804, 3805, 3806, 3807, 3808, 3809, 3810, 3811, 3812, 3813, 3814, 3815, 3816, 3817, 3818, 3819, 3820, 3821, 3822, 3823, 3824, 3825, 3826, 3827, 3828, 3829, 3830, 3831, 3832, 3833, 3834, 3835, 3836, 3837, 3838, 3839, 3840, 3841, 3842, 3843, 3844, 3845, 3846, 3847, 3848, 3849, 3850, 3851, 3852, 3853, 3854, 3855, 3856, 3857, 3858, 3859, 3860, 3861, 3862, 3863, 3864, 3865, 3866, 3867, 3868, 3869, 3870, 3871, 3872, 3873, 3874, 3875, 3876, 3877, 3878, 3879, 3880, 3881, 3882, 3883, 3884, 3885, 3886, 3887, 3888, 3889, 3890, 3891, 3892, 3893, 3894, 3895, 3896, 3897, 3898, 3899, 3900, 3901, 3902, 3903, 3904, 3905, 3906, 3907, 3908, 3909, 3910, 3911, 3912, 3913, 3914, 3915, 3916, 3917, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924, 3925, 3926, 3927, 3928, 3929, 3930, 3931, 3932, 3933, 3934, 3935, 393

Eğer Bayezit isteseydi, hiçbir kurtuluş umudu kalmamış bu insanları kuşatma çemberi içindeyken ve savaş kurallarının gereğine uyularak, suçlamalara meydan vermeyecek şekilde kolayca kılıçtan geçirtirdi.

Fransızların o zayıf durumlarından yararlanmayı büyük hükümdarlık, asil insanlık şeref ve onuruna yakıştırmadığına ve onları bağışlayıp esir olarak bıraktığına göre; bu tür bir eylem, önce Türk geleneklerine, göreneklerine, geleneksel mertlik anlayışına uygun değildir. Ayrıca; bu hareket Bayezit gibi büyük bir hükümdarın duygularına, düşüncelerine dinsel inançlarına, ince, adil ve insancıl kişiliğine mal edilemez.

C. HAREKATIN SONU

Niğbolu Meydan Muharebesi, 28 Eylül 1396 günü sona ermişti. Güneş, Balkan dağlarının keskin çizgili ufkunda batarken, haksız, acımasız, temelsiz Haçlı düşüncesinin kurbanları olan binlerce insanın bahtsız ruhlarını da birlikte götürüyordu.

Haçlılar, Türkler karşısında yenik düşmüşlerdi.

Muharebe alanının görünümü ürkütücüydü. Evet, büyük bir zafer kazanılmıştı. Ancak; bu, Osmanlı İmparatorluğu'na da çok pahalıya

mal olmuştu. Alamı dolayan Bayezit, eşsiz zafe-
rinin mutluluğu yerine 30.000'i aşan (kaynak-
larda 30.000 : 60.000) kendi zayıflığının çöke-
tici ağırlığı altında ezilmiş, gözyaşlarını tuta-
mamıştı. [46]

Batı Avrupa devletleri, kabına sığmayan
Sigismund'un çevirdiği siyasi dolapların aleti
durumuna düşmüşler, on binlerce günahsız
gencin yok olmasına, bunların yuvalarının yı-
kılmasına neden olmuşlardı. Oysa, bu sonucu
yaratan Sigismund, Venedikli Amiral Mocani-
go'nun bir kadirgasıyla ve Karadeniz yoluyla
önce İstanbul'a gelmiş, maceralı bir deniz yol-
culuğundan sonra Dalmaçya'ya çıkmış, bura-
dan ülkesine ulaşmıştı. Eflâk Prensi Mirça,
Transilvanya Voyvodası İstefan Lazkoviç, za-
manında kaçarak, kuvvetleriyle birlikte kurtul-
muşlardı. Geride kalanlar çoğunlukla ölmüş,
az bir kısım da esir olarak Burgonyalı Jan ile
birlikte önce Edirne'ye, sonra Gelibolu Kalesi'
ne yollanmıştı. Daha sonra Bursa'ya Mihaliç'e
götürülmüşlerdir.

Korkusuz Jan (Kont dö Never) ve diğer
Fransız komutanların kurtulmaları için iki yüz
bin altın florin istenmişti. Bir yıl sonra, Osman-
lı Devleti'ne bu paralar ödendikten sonra, Kor-

[46] ATİYA; s. 100.

Ahmet Refik; s. 153.

ATİYA; s. 122.

kusuz Jan ve öteki Fransızlar salıverilmişti. Yıldırım, Jan'ın ayrılışında: "Jan, ülkende büyük bir Bey olduğunu biliyorum. Henüz gençsin. Aleyhime silah kullanmayacağına yemin etmişsin; bu yeminini şimdi sana iade ediyorum. Yurduna döndüğün zaman benimle yine savaşmak istersen, tüm Avrupa hükümdarlarını ittifaka çağırabilirsin. Ne kadar büyük bir ordu toplayabilirsen, bana şan kazandırmak için o kadar fırsat vermiş olursun. Beni savaş meydanında daima karşında bulacağına emin ol. Çünkü ben, savaş ve zafer için doğmuş bir adamım. Benden ileride bulunmak arzusuna kapılanlar, daima benden geride kalacaklardır." demek suretiyle Yıldırım kişiliğini bir de sözle belirtmişti. [47]

Esirlerden alınan fidye ve Niğbolu ganimetleriyle Anadolu ve Rumeli de birçok cami ve birçok yardım kurumları yapılmıştır. [48]

Bayezit, yorgun ordusunu dinlendirmek, yaralıları, hastaları sağlıklarına kavuşturmak, ölüleri gömdürmek, gerekli düzenlemeleri yap-

[47] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 288.

ATIYA; s. 97, 98, 111, 112.

TACAN; s. 27, 28.

Mufasssal Osmanlı Tarihi; c. I, s. 174.

İslam Ansiklopedisi; c. IX, 2 nci baskı, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1971, s. 249.

[48] İslam Ansiklopedisi; s. 250.

mak için muharebe alanında üç gün kalmıştı. Yine bu arada Niğbolu Zaferi'nin duyurulması konusunda komşu hükümetlere zafer bildirimleri göndermiştir.

Mısır Sultanı'ndan gelen karşılıkta Yıldırım'a "Sultan, Padişah" unvanları verilmişti. Bu unvanlar bundan sonra yerleşip kalmıştır.

Üç günlük dinlenmeden sonra Padişah, ordu büyük kısmının başında Edirne'ye hareket etmiştir. [49]

Niğbolu Zaferi'ni izleyen dönemde, düşmanın eline geçen kaleler geri alınmış, Osmanlı himayesindeki "Vidin Bulgar Krallığı"na son verilmiş; Bulgaristan tümüyle işgal edilmiştir. Macaristan'ın savunma gücünün kalmamış olmasına rağmen, Macaristan'a yalnız büyük bir akın yapılmakla yetinilmiş ve daha ileri gidilmemiştir. Tedbirli ve ihtiyatlı bir devlet adamı olan Bayezit, bu bölgede daha ileri bir harekât için durumu uygun görmemiştir. Edirne'ye gelindikten sonra, ordu büyük kısmından ayrılan bir kol, Yunanistan'a yürümüştü; Atina ve Modon dışında, tüm ülkeyi Osmanlı yönetimine katmıştır. Diğer bir kol Bizans surlarına yönelmiş, bir başka kol da, Anadolu'ya geçerek doğuya ilerlemiştir. Kuzeye giden bir kol ise Eflâk ve

[49] Ahmet Refik; s. 154.

Buğdan prenslerini yeniden Osmanlı egemenliği altına almış, Romanya da eyalet haline getirilmiştir. Ayrıca; Sırbistan ve Bosna'dan kuzeye akınlar yapılmıştır. Bunların dışında imparatorluk, bir süre için sükûnete kavuşmuştur. Böylece Osmanlı ülkesi, hayli büyümüştür. [50]

D. NİĞBOLU MEYDAN MUHAREBESİ'NDE HAÇLILARIN YENİLGİSİNE, TÜRKLERİN YENGİSİNE NEDEN OLAN ETKENLER VE ALINACAK DERSLER

Savaşın kaynaklanmasından sonuna kadar geçen olaylar ve tarafların uygulamaları incelendiğinde çok önemli sonuçlar elde edilebilir. Yukarıda yeri geldikçe bu konuda kısa değerlendirmeler yapılmıştı. Burada da onları tamamlayıcı genel etkenlerin aşağıdaki gibi belirtilmesinde yarar görülmüştür. Önce şunu kabul etmek gerekir: Haçlı ordusunun Başkomutanı, savaşın siyasal ve stratejik planını, orduların toplanıp Niğbolu'ya kadar gönderilme planlamasını oldukça iyi hazırlamış ve uygulamıştır. O kadar ki, bu dönemde Osmanlıların zararına olacak bir öncelik de sağlamıştır. An-

[50] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 288, 293-295.

HAMMER; c. I, s. 261.

ATİYA; s. 123.

TACAN; s. 29, 30.

cak; muharebe döneminde aşağıdaki eksiklik ve aksaklıklar çıkmazına düşme durumundan -elinde olarak veya olmayarak- kurtulamamıştır:

1. Savaşın amacı, önce Osmanlı ordusu (dolayısıyla Osmanlı Devleti)'nin ortadan kaldırılması olduğu halde, amaç unutulmuş, ikinci derecede hedeflerle uğraşmıştır. Haçlı ordusu böylece büyük kuvvet kaybına uğratılmıştır.

2. Muharebe alanının seçilmesinde (yukarıda belirtildiği gibi) büyük yanlışlığa düşülmüştür.

3. Ayrı uluslardan devşirme yöntemiyle oluşmuş Haçlı ordusunda, her topluluğun başındaki komutan, sonuca kadar kendi başına buyruk hareket etmiş, dolayısıyla Niğbolu Meydan Muharebesi'nde koordinasyon ve bir başkomutanın sevk ve idaresi sağlanamamıştır. Orduda birlik ve beraberlik, düzen, disiplin, emir ve komut dinleme bilinci sağlanamamıştır. Buna karşılık, kötülüğü yaratan büyülenme, hırs, açgözlülük, içkiye, kadına düşkünlük gibi alışkanlıkların pençesine düşülmüştür. Bu durum sonuca kadar önlenememiştir. Disiplinsizlik, daha yürüyüş sırasında başlamış din, mezhep, çocuk, genç, ihtiyar demeden yol üzerinde rastladıkları insanlara yaptıkları insanlık dışı her türlü saldırılar, toptan öldürmeler,

yağmalar ve bu eylemler karşısında komutanların önleyici değil de kısırtıcı tutumlar göstermeleri nedeniyle, kötü sonuca varma şansını kendileri hazırlamışlardır.

4. Haçlı kuvvetlerden bir kısmı, bağlaşma yükümlülüklerine ihanet etmiş, kaçmış ve kalanlar ise parça parça muharebeye sokulmak suretiyle yenilgiye uğratılmışlardır.

5. Komutanlar, görünüşte, bu seferin dinsel amacını gerçekleştirecek ortak hareket düşüncesine, önceleri saygılı görünmüşlerse de, gerçekte daha çok kendi ulusal çıkarlarına ve ülkülerine göre hareket etmişlerdir. Aralarındaki ülkü ayrılığı, bozgunculuk, özellikle kesin sonuç alınacağı anda ortaya çıkmıştır. Ortak ve güçlü bir düşman karşısında birleşme bilincinden yararlanmak gerektiği halde, özellikle Fransızlar, bu konuda bilinçsizlik örneği vermişlerdir. Bununla da kalınmamış, genç ve tecrübesiz komutanlarla, yaşlı ve tecrübeli komutanlar arasında anlaşmazlıklara düşülmüştür.

6. Ortaçağ muharebe kurallarının öngördüğü, kanatların korunmaları ve geri çekilme planları gibi en basit önlemleri de almamışlardır. Bu yüzden birinci bozgun Fransızların, ikinci bozgun da Macarların felaketli sonuçlar almalarını doğurmuştur.

7. Sonuç olarak denilebilir ki, orduların genel mevcutları eşite yakın olduğu halde, Haçlı yenilgisinin en önemli nedenleri, Türk ordusunun emir komuta, eğitim, disiplin ve moral üstünlüğüdür.

E. NİĞBOLU ZAFERİ'NİN OSMANLI TARİHİNDEKİ YERİ

Osmanlı tarihinde, Niğbolu'ya gelinceye kadar ve Niğbolu'dan sonra da kazanılmış, çok sayıda parlak zaferler vardır. Hiçbir ulusun tarihinde bu kadar zincirleme, parlak zaferler görülmez.

Türk zaferinin her biri, ait olduğu savaşın amaçlarını sağlamak bakımından büyük önem ve anlam taşır. Ancak; Niğbolu Zaferi'nin anlamı, kapsamı ve sonucu yönünden taşıdığı özellik, ötekilerinden başkadır.

Osmanlı Devleti'nin büyüyüp gelişmesi, Balkanlar ve Anadolu'da köklü olarak yerleşmesi, Türk birliğinin gerçekleşmesi gibi amaçlar, Niğbolu Zaferi ile sağlanmıştır.

Bu savaşla uzaktan ve yakından ilgili diğer devletlerin askeri ve siyasal durumlarında Niğbolu Zaferi, her yönden etkin ve kalıcı bir rol oynamıştır. Başından beri Türk zaferleri incelenip birbirleriyle karşılaştırılacak olursa, bu özellik daha da çarpıcı olarak ortaya çıkar.

Osmanlılara karşı ilk kez girilen 1364 Haçlı Seferi, Papa'nın kışkırtması sonunda gerçekleşmiştir. Edirne'nin batısında, Meriç Nehri kıyısında ve Sırp Sındığı diye anılan yerde kazanılan Türk zaferi sonunda, Macar ve Sırp kuvvetleri imha edilmiş, Rumeli'de Türk ileri atılımları daha hızlı gelişmiştir. Bosna'da olduğu gibi Balkan devletleri üzerinde de egemenlik kurmak isteyen Macarların ilk temas ve yenilgileri bu muharebe ile başlar.

1372'de aynı bölgede yapılan ikinci Meriç (Çirmen) Muharebesi'nde Batı Trakya ve Makedonya'daki Sırp kuvvetleri dağıtılmış, Makedonya ticaret yolları Osmanlılara açılmış ve ülke toprakları Karaferye'ye kadar genişlemiştir. [51]

Bundan sonra, 1389 yılında yine Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanan Birinci Kosova Muharebesi de, Sırp, Bosna, Macar, Ulah, Arnavut, Çek ve Leh kuvvetlerinden oluşan bir Haçlı ordusuyla yapılmıştır. Türk ordusu yaklaşık iki katı büyüklüğündeki güçlü bu ordu karşısında muharebenin kaderine hâkim olarak onu yenmiştir. Böylece; Sırp Krallığı çökmüş, Osmanlı Devleti'ne bağlanmış, vergi ve askeri kuvvet vermekle yükümlü bir despotluk haline getirilmiştir. Anadolu'da başlayan karı-

[51] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 168, 169, 171.

şıklıklar nedeniyle, bu zaferin sağladığı başarı sınırlı kalmıştır. Macarlar tarafından yapılan tahriklerin ortaya çıkaracağı saldırı olasılıkları bir süre için önlenmiştir. Bu zaferin en büyük kazancı, Osmanlı-Sırp dostluk antlaşmasıdır. Sırp, Yıldırım'ın ölümüne kadar bu dostluğa sadık kalmışlar, daha sonra İstanbul'un Fethi'nin yakın olduğu yıllara kadar da gizliden gizliye bazı döneklilikler yapmışlardır. Fakat, yine de dostluğu sürdürmeye çalışmışlardır. [52]

Osmanlılar zararına sonuçlanan Hermans-tad, Vazag (1442), İzladı (1443) muharebele-rinin sonuçlarından cesaret alan Polonya ve Macaristan Kralı Ladislas da Edirne-Segedin Antlaşması'nı bozarak, Bohemya, Eflâk, Hırvat, Alman ve Polonya kuvvetlerini toplayarak sınırı geçmiştir. Varna önlerinde toplanan bağ-laşık Haçlı ordusuyla II. Murat komutasındaki Türk ordusu arasında 10 Kasım 1444 günü ya-pılan Varna Muharebesi, Türk ordusunun zafe-riyle sonuçlanmıştır. Bu zafer, önceki yenilgile-rin lekesini silmiş ve Türklerin Rumeli'yi öz va-tan yapma kararlarını pekiştirmiştir. Varna Muharebesi, Haçlı düşüncesinin ve İstanbul'u kurtarma girişimlerinin sonu olmuştur.

[52] KARAL; Yeni ve Yakın Çağlar Tarihi, c. III, s. 23.

UZUNÇARŞILI; c. I, s. 413, 415.

Varna yenilgisinin intikamını almak maksadiyle yeni bir ordu düzenleyen Ladislas, Eflâk, Polonya, Erdel ve Alman kuvvetlerini de emrine alarak Kosova Meydanı'nda Türk kuvvetleriyle karşılaşmıştır.

17, 18, 19 Ekim 1448 günlerinde yapılan ikinci Kosova Muharebesi'nde Macar Kralı, ordusunun perişan olduğu imha çemberinden kaçmak suretiyle kurtulabilmıştır. [53]

Bu zafer de II. Murat'tan sonra tahta geçen II. Mehmet'in İstanbul'un Fethi için gerekli hazırlıkları yapmasına ortam hazırlamıştır.

Bu zaferler, Osmanlı İmparatorluğu'nun güçlenmesi, genişlemesi, dünyadaki saygın yerini alması bakımından birer temel olmuştur. Ancak; Niğbolu Zaferi'nden sonra Osmanlı İmparatorluğu, adına yaraşır saygın yerini almış, dünya devletleri ve tarihi üzerindeki bütünlüğünü kabul ettirmiştir.

Büyük Haçlı ordusunun Niğbolu'da uğradığı korkunç felaketin özellikle Batı Avrupa'da yarattığı korku, dehşet ve yılgınlık o kadar etkili olmuştur ki, bundan sonra Osmanlılara karşı yapılmak istenen bu tür ortak Haçlı hareketinin kabulü olanaksız görülmüştür.

[53] a. g. e.; 419, 420, 421, 435, 438, 446, 448.

Nitekim; benzer yollarla girişilmek istenen seferler için yapılan başvurular geri çevrilmiş, önce olduğu gibi alkışlanmamıştır.

1399-1400 yıllarında Bizans İmparatoru II. Manuel'in İstanbul'un kurtarılması amacıyla Papa IX. Bonifas'a başvurması da bir sonuç vermemiştir. Yalnız; o tarihlerde Fransa nüfuzu altında olan Cenevizliler, Galata ve Beyoğlu'ndaki çıkarlarını korumak ve dolayısıyla İstanbul'a yardım etmiş olmak için, Niğbolu'dan kurtulan Mareşal Busiko komutasında, 1.200 şövalye, dört gemi ve iki kadirga göndermişlerse de bekleneni sağlayamamışlardır. [54]

Niğbolu yenilgisi nedeniyle Osmanlı ordusunun karşısına çıkacak güçleri kalmayan Doğu Avrupa ve Balkan devletleri, uzun süre kendi kaderleriyle başbaşa kalmış ve Macaristan, devrilinceye kadar Katolik Hristiyanlığın istihkâmı durumunda kalmıştır. [55]

Tuna'nın güneyindeki ülkeler, kayıtsız, koksuz Osmanlı egemenliğine boyun eğmişlerdir. Bunun gibi Anadolu'daki Türk beylikleri de daha kolay ortadan kaldırılmış, İmparatorluğun sınırı doğuda Erzincan'a kadar genişlemiştir.

[54] a. g. e.; s. 289, 290.

[55] ATİYA; s. 122.

Niğbolu Zaferi'nin yarattığı saygın otorite, Batı, Yakındoğu ve Uzakdoğu ülkelerinde öyle derin bir etki yapmıştır ki, Yıldırım'dan sonra geçen 10 yıllık Fetret Dönemi süresince de, dıştan herhangi bir ordunun saldırısına uğranılmamış, İmparatorluk kısa süre sonra etkin, görkemli durumuna kavuşmuştur.

Yalnız şunu da belirtmek gerekir ki; bu zaferin büyüklüğü, içeride kendine güven, gurur dışarıda da kıskançlık ve kızgınlık yaratmış, ihtirasına karşı duramayan Timur'un öfkesini Yıldırım'ın üzerine çekmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

NİĞBOLU ZAFERİ'NDEN SONRA SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER

A. İSTANBUL'UN KUŞATILMASI

Yıldırım Bayezit, Niğbolu Zaferi'nden sonra, Bizans İmparatoru'ndan İstanbul'un teslimini istedi. İmparator Manuel, karşılık veremeyince, sürdürülmekte olan kuşatma baskısı artırıldı.

Fransa, Beyoğlu'ndaki çıkarlarını kurtarmak amacıyla, Niğbolu tutsaklığından kurtardığı, Mareşal Busiko'nun komutasında olarak 120 şövalye, dört gemi ve iki kadirga ile İstanbul'un yardımına koştu. Bu filoya Ceneviz ve Venedik kadirgaları da katılmıştır (1399).

Bayezit, İmparatorun yeğeni Yuannis ile, İstanbul'un barış yoluyla teslimi karşılığında Mora'yı kendisine vermek üzere bir anlaşmaya varmıştı. Bu nedenle Manuel'den, İmparatorluğu Yuannis'e bırakmasını istiyordu. Koruyucu rolündeki Busiko ise, İmparatorun yeğeniyle

barışmasını gerekli görüyordu. Manuel, Busiko'nun önerisini uygun bularak Yuannis'i imparatorluk ortağı yaptı. Yönetimi Yuannis'e bırakarak, yardım sağlamak üzere Avrupa'ya gitti.

Bayezit, bu dönemde, İstanbul Boğazı'nda yaptırdığı Anadolu Hisarı (Güzelce Hisar) ile İstanbul'un Fethi için önemli bir adım atmış oluyordu.

Busiko'nun Osmanlılar zararına girdiği eylemlerden umutlanan Yuannis, Bayezit'in İstanbul'u barış yoluyla teslim alma planını boşa çıkarmıştır. 1399 yazında İstanbul'un Fethi'ni amaçlayan 10.000 kişilik bir kuvvetle yapılan taarruz, ağır toplar bulunmaması ve donanmanın yetersizliği yüzünden başarılı olmamıştır.

İstanbul'un kuşatılması, Timur tehlikesi ortaya çıkıncaya kadar sürdürülmüştür. Timur galesi nedeniyle kuşatma kaldırılmış; karşılığında Bizans, haraca bağlanmış; aynı zamanda Sirkeci'de bir Türk mahallesi ve bir mescit yaptırılarak, Karadeniz göçmenleri buraya yerleştirilmiştir. Ayrıca, bir Türk kadı (hâkim) ile imam atanmıştır. [56]

[56] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 289, 292.
TACAN; s. 29, 30.
HAMMER, c. I, s. 264.

B. ANADOLU BEYLİKLERİNE UYGULANAN HAREKETLER

1. Karaman Seferi

Niğbolu Meydan Muharebesi uğraşlarını fırsat bilen Karamanoğlu Alâaddin Bey Ankara'yı basmış, Anadolu Beylerbeyi Sarı Timurtaş Paşa'yı tutsak etmişti. Niğbolu Zaferi'ni haber alınca da Timurtaş'ın gönlünü almış, aracısı olarak Padişah'a göndermişti. Bayezit, bu anlaşma teklifini kabul etmemiş; kuvvetlerini Bursa'da toplayarak Karaman Seferi'ni başlatmıştı. (1397).

Afyon civarında Akçay'da cereyan eden iki günlük muharebe sonunda Karamanoğlu, Konya Kalesi'ne sığınmış ve on gün sonra halk, kaleyi teslim etmiştir. Alâaddin Bey Bayezit ordusunun önünden kaçmaya çalışırken yakalanmış ve Yıldırım da asi eniştesini öldürtmüştür. Böylece, Karamanoğulları Devleti'nin Toros Dağları kuzeyindeki bütün toprakları Osmanlılara geçmiştir. [57]

2. Samsun Seferi

Yıldırım Bayezit, Anadolu'da Türk birliğini sağlama planını tümüyle gerçekleştirmek amacıyla, 1398 ilkbaharında Samsun üzerine

[57] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 295-297.

yürüyüşe geçti. Canik Beyi Cüneyt, Osmanlı egemenliğini kabul etti. Samsun (Canik bölgesi), sancak yapılarak Bulgar Kırâlı Şişman'ın Müslümanlığı kabul etmiş olan oğluna verildi. Bunun üzerine Çarşamba, Terme, Niksar yöresinin sahibi Taceddin oğulları, (Mahmut, Alpaslan), Ordu Beyi Süleyman, Bafra Beyi Taşan Oğulları, hep birlikte Osmanlı egemenliğini kabul ettiler. Böylece Osmanlı sınırı, Trabzon Rum İmparatorluğu sınırıyla birleşmiş oldu. [58]

3. Sivas Seferi

Önce Kadı Burhanettin'e ait iken Akkoyunlu'ların eline geçen Sivas, 1399 yılında Bayezit tarafından fethedilmiştir. Bunun gibi Tokat, Kayseri, Aksaray bölgeleri de alınmıştır.

Böylece, Kadı Burhanettin Ahmet'in ülkesine Orta Anadolu'ya sahip olan Sultan Bayezit, bundan sonra Bursa'ya dönmüştür. [59]

4. Malatya Seferi

Yıldırım Bayezit'in bu suretle topraklarını genişletmesi Memlûk Sultanı Berkuk'u kuşkulandıırıyordu. 1391 yılında Berkuk ölmüş; ye-

[58] a. g. e.; s. 298, 299.

[59] a. g. e.; c. I, s. 299 ve:

AŞIKPAŞAZADE; s. 72, 73.

rine geçen oğlu Fereç, yaşının küçüklüğü nedeniyle yönetime egemen olamamıştı. Bu nedenle Bayezit, bir elçi göndererek daha önce Kadı Burhanettin'e ait olduğunu ileri sürdüğü Malatya ve yöresinin barış yoluyla kendisine bırakılmasını istedi. Sultan Fereç, ret karşılığı verince, Yıldırım Malatya üzerine yürüyerek şehri kuşattı ve kale kendiliğinden teslim oldu (Eylül 1399).

Böylece, Osmanlı toprakları doğuda Fırat Nehri'ne kadar dayanmış (hemen hemen Fatih dönemi sonundaki genişliğe ulaşmış) bulunuyordu. (Harita: 2) [60]

[60] UZUNÇARŞILI; c. I, s. 300, 301. AŞIKPAŞAZADE; s. 73, 74.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. AHMET RÂSİM; Küçük Tarihi Osmani, İstanbul, İkbâl Kütüphanesi 1329.
2. AHMET Refik; Sahayifi Muzafferiyatı Osmaniye, İstanbul, Şirketi Murettibiye Matbaası, 1335 (1919).
3. ÂŞIKPAŞAZADE, Derviş Ahmet; Âşıkpaşazade Tarihi, İstanbul, Matbaayı Amire, 1914.
4. ATİYA, S. Aziz; Niğbolu Haçlılar Seferi, Çev. Esat Uras, Ankara, Güney Matbaası, 1956.
5. BIYIKTAY, Ömer Halis; Ankara Savaşı, İstanbul, Askeri Matbaa, 1934.
6. DANIŞMENT, İsmail Hâmi; İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, c. I, İstanbul, Türkiye Basımevi, 1971.
7. HAMMER; Devleti Osmaniye Tarihi, c. I, 2. Baskı, İstanbul, Evkafı İslâmiye Matbaası, 1920.

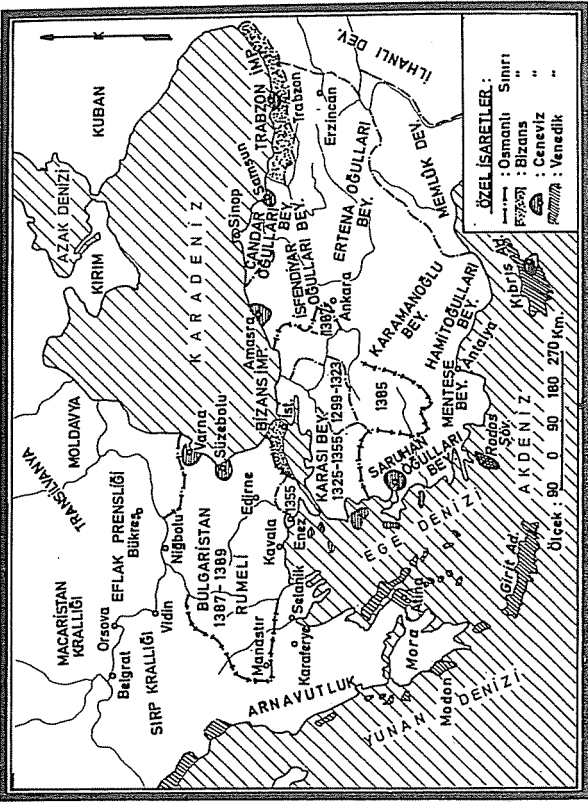
8. İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ; c. IX, 2. Baskı, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1971.
9. KARAL, Enver Ziya; Yeni ve Yakınçağlar Tarihi, c. III, İstanbul, Maarif Matbaası, 1942.
10. KOÇU, Reşat Ekrem; Osmanlı Padişahları, İstanbul, Ana Yayınevi, 1981.
11. MUFASSAL OSMANLI TARİHİ; (Bir Kurulca yazılmış), c. I, İstanbul, Şehir Matbaası, 1957.
12. OKTAY, Emin, Tarih, C. II, İstanbul, Sebat Matbaası, 1981.
13. TACAN, Necati Salim; Niğbolu, İstanbul, Askeri Matbaa, 1931.
14. TULBENTÇİ, Feridun Fazıl; Büyük Türk Zaferleri, 6. Baskı, İstanbul, Gül Basımevi, 1979.
15. UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; Osmanlı Tarihi, c. I, 4. Baskı, Ankara TTK Basımevi, 1982.

Niğbolu Meydan Muharebesi Yıldırım Bayezit'in Yönetimi Aldığı Tarihte

Gnkr.
As.İ.ve Str. E. Bşk.

Osmanlı Devleti'nin Durumu

Harita: 1

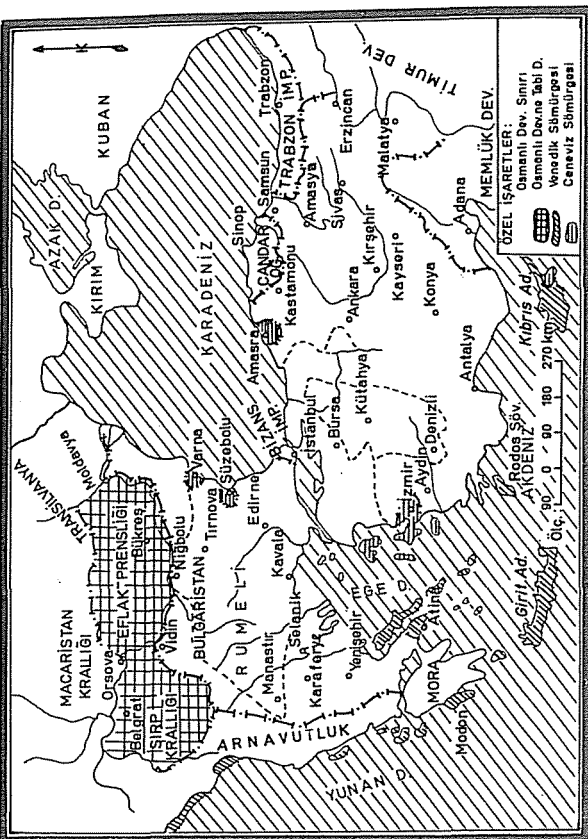

Niğbolu Meydan Muharebesi
Yıldırım Bayezit Dönemi Osmanlı Devleti Sınırları
(1389-1402)

Gnkur.

As.T.ve Str.E.Bşk.

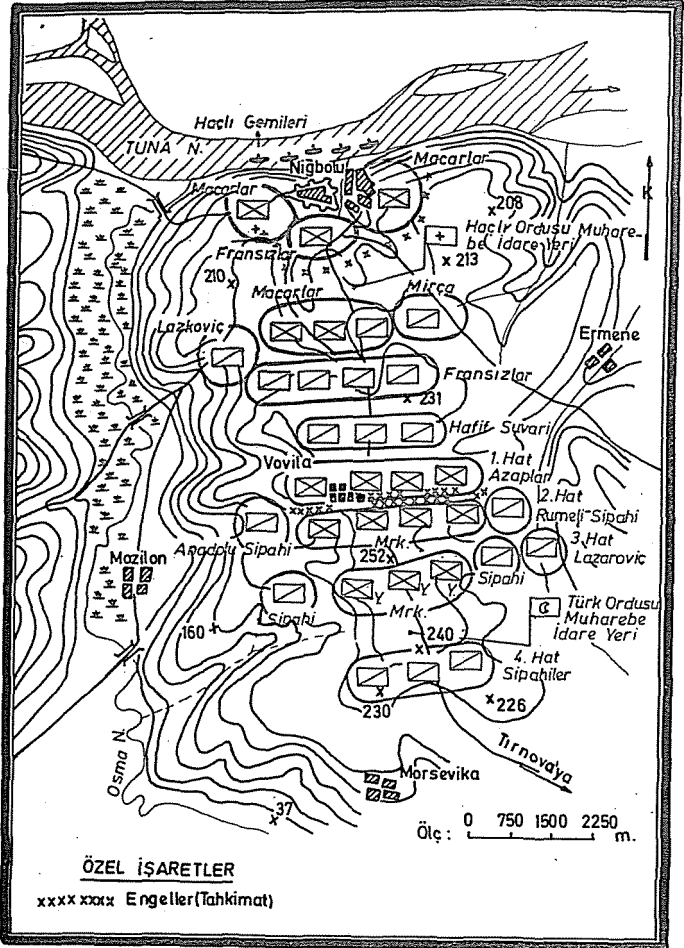
Harita:2

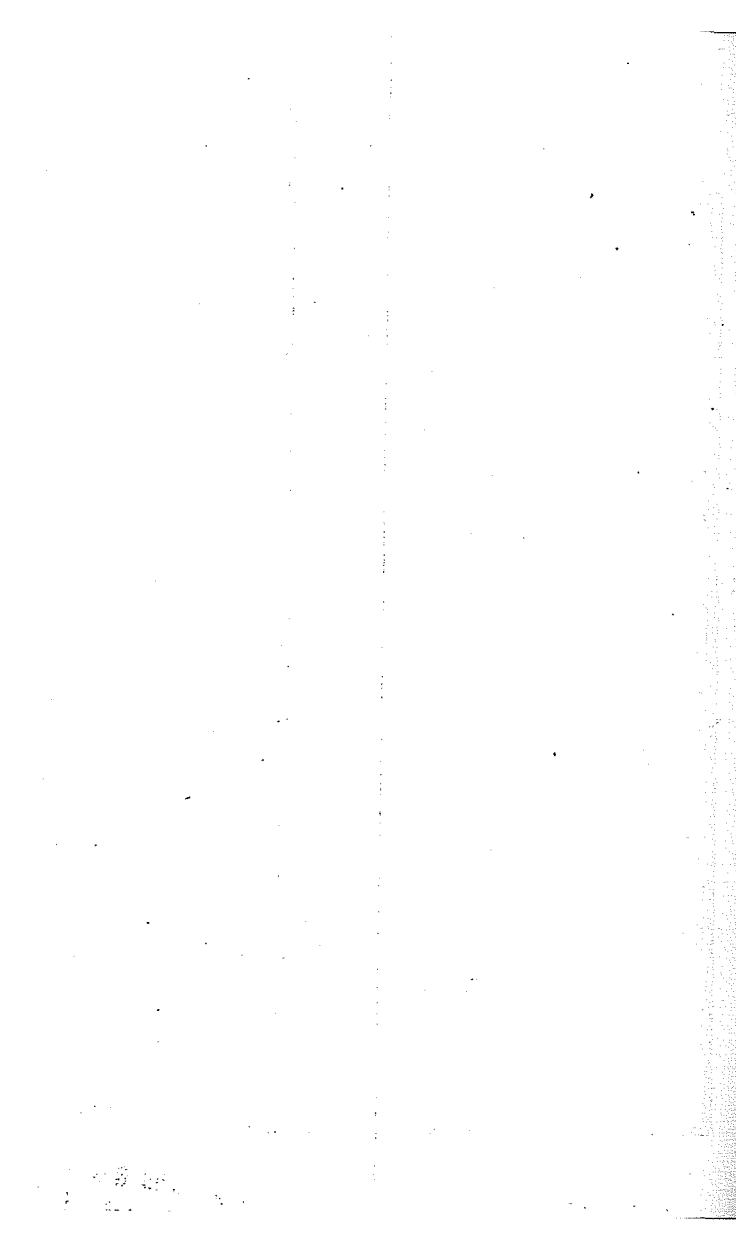

Niğbolu Meydan Muharebesi
Tarafların Muharebe Düzeni
(28 Eylül 1396)

Gnkur.
As.T.ve Str.E. Bşk.

Kroki:1

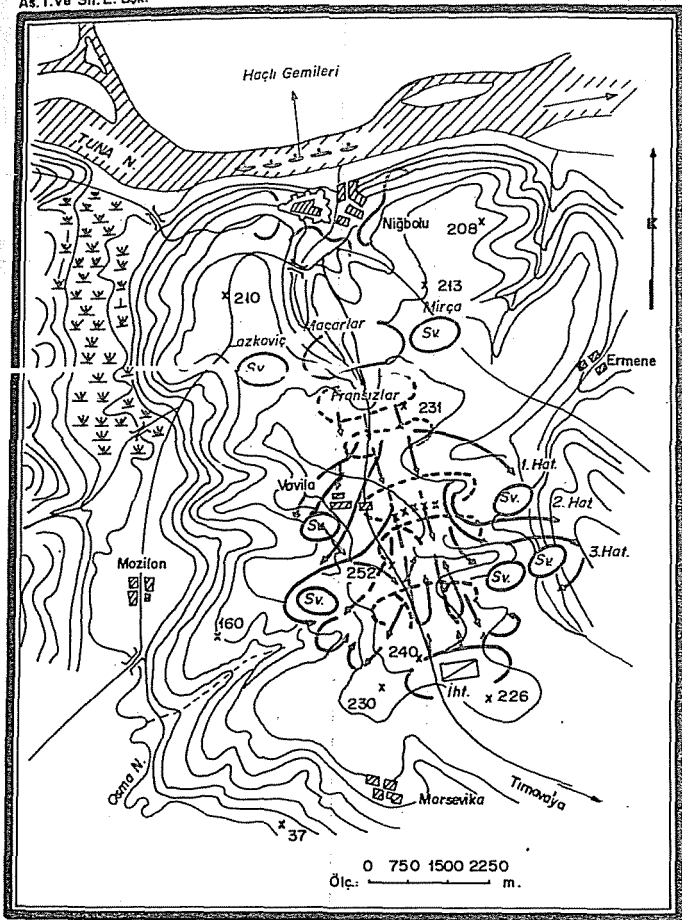

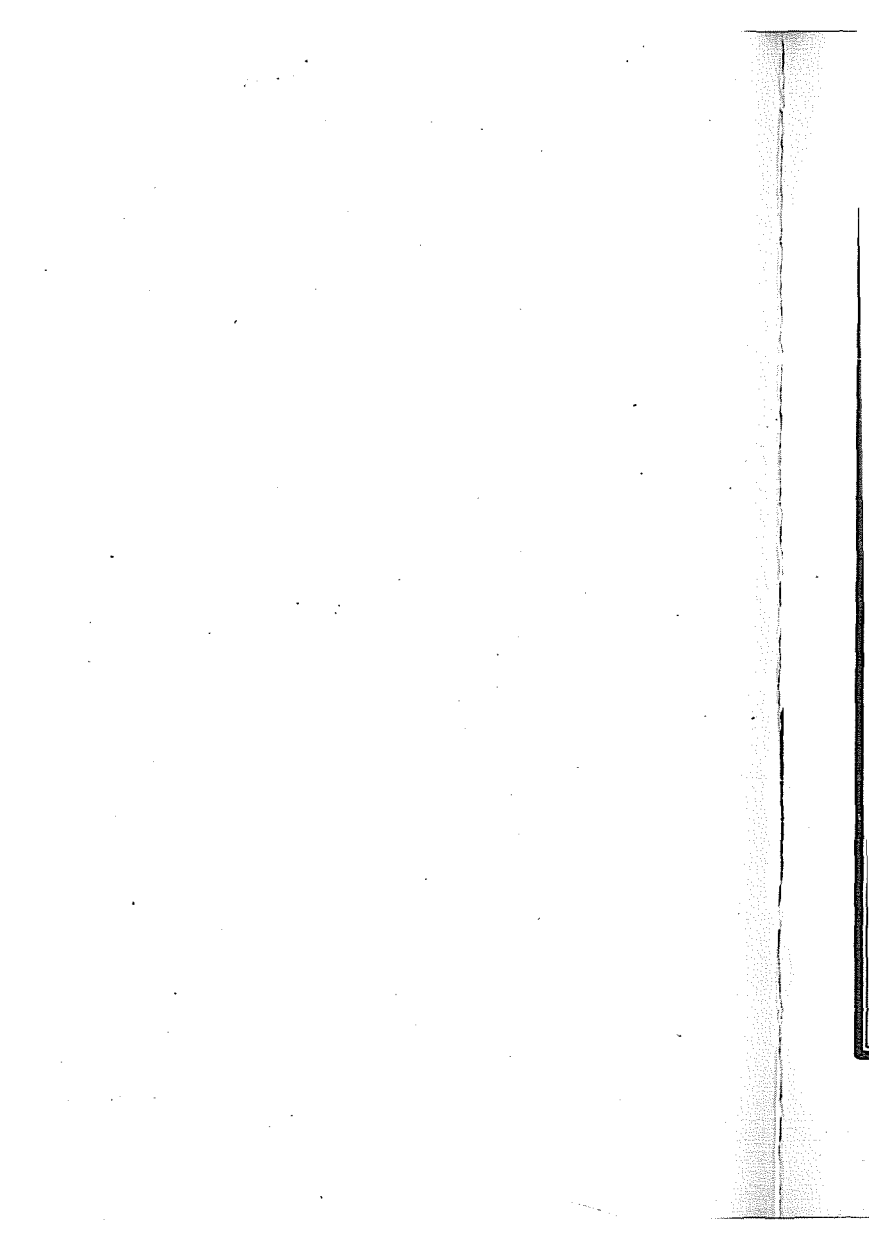
Niğbolu Meydan Muharebesi
Harekâtın Birinci Evresi
(28 Eylül 1396)

Gnkr.
As.T.ve Str.E. Bşk.

Kroki:2

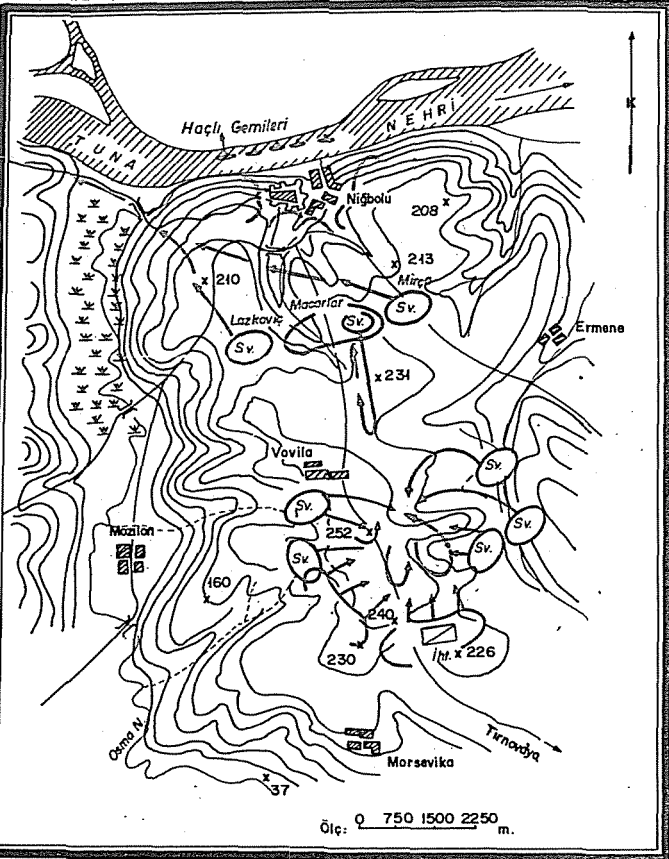
ini Bsk.

Niğbolu Meydan Muharebesi
Harekâtn Birinci Evresi Devamı
(28 Eylül 1396)

Gnkur.
 As. T. ve Str. E. Bşk.

Kroki: 3

Niğbolu Meydan Muharebesi
Harekâtın İkinci Evresi
(28 Eylül 1396)

Gnkur.
 As.T.ve Str.E.Bşk.

Kroki: 4

